

ΙΕΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΟΥ

ἀπὸ τῆς Α. Σ. τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ. ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Κ. Ι. ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΗΣ

Υφηγητῆς

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

Φ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Καθηγητῆς ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ Ριζαρίῳ Σχολῇ

ΤΑΜΙΑΣ

Χ. ΠΑΠΑΔΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

Διδάκτωρ τῆς Θεολ. Διευθυντῆς Γραφείων Ἱ. Μητροπόλεως

Συνδρομὴ ἐτησίᾳ προπληρωτέα.

Διὰ τὸ Ἑσωτερικὸν Δρ. 6. Διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν Φρ. χρ. 7

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δημῶδες ἀπολογητικὴ — Ὁ Μορμονισμός. — Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σύρου καὶ Τήνου Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος. — Λόγος ἐπιμνημόσυτος. — Ὁ κανὼν τῆς Πεντηκοστῆς. — Ἐξήγησις σύντομος τῶν δυσκολωτέρων εὐαγγελικῶν χωρίων. — Βιβλιογραφία. — Σκέψεις. — Ἀνάλεκτα. — Δελτίον εἰσφορῶν. — Εἰδήσεις. — Ἀλληλογραφία.

ΔΗΜΟΔΗΣ ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΗ

ΕΝ Τῷ ΑΝΘΡΩΠῳ ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΨΥΧΗ

I Ἡ ψυχὴ εἶνε διάφορος τοῦ ἐγκεφάλου. II Ἡ ψυχὴ εἶνε ἀπλῆ. III Ἡ ψυχὴ εἶνε πνευματικὴ.

I

Οἱ ὕλισται ἰδίᾳ, ὡς ἀρνούμενοι τὴν ὑπαρξιν καθόλου πνεύματος, ἀρνοῦνται τὴν ὑπαρξιν καὶ πνευματικῆς ψυχῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Κατὰ τοὺς ὕλιστάς αἱ ἐνέργειαι, ὡς ὑμεῖς ἀποδίδομεν τῇ ψυχῇ, αὐταὶ εἰσι αἱ ἐνέργειαι, αἱ σκέψεις καὶ οἱ συλλογισμοὶ εἶνε

ἀπλῶς ἐνέργειαι τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Ψυχὴ κατ' αὐτοὺς εἶνε γενικὴ τις ἔκφρασις διὰ τὰς καθόλου ἐνεργείας τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἀκριβῶς ὡς ἡ λέξις ἀναπνοὴ εἶνε γενικὴ ἔκφρασις διὰ τὰς ἐνεργείας τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων καὶ ἡ πέψις τοιαύτη διὰ τὰς ἐνεργείας τῶν ὀργάνων τῶν πεπτικῶν. Κατὰ ταῦτα ἡ ψυχὴ δὲν εἶνε τι καθ' ἑαυτὸ ὑφιστάμενον, ἀλλ' ὡς ὁ Büchner παρρησιάζεται «ἡ ἐνέργεια, ἡ πολύπλοκος τῆς ζωῆς οὐσία», ἡ δὲ σκέψις εἶνε προῖον τοῦ ἐγκεφάλου, ὡς ἡ χολὴ τοῦ ἥπατος καὶ τὸ οὖρον τῶν νεφρῶν.

Τὰς ιδέας ταύτας στηρίζουσιν οἱ ὕλισται ἰδίᾳ ἐπὶ τῆς παρατηρουμένης ἐξαρτήσεως μεταξὺ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ ἐγκεφάλου. Ἄνευ ἐγκεφάλου, λέγουσιν, οὐδεμία σκέψις, διατάραξις δὲ ἡ ἐξασθένησις τοῦ ἐγκεφάλου ἐπιφέρει διατάραξιν ἢ ἐξασθένησιν τοῦ σκέπτεσθαι. Βλάβη ἐξωτερικαί, τοῦ ἐγκεφάλου ἐπιφέρουσι ψυχικὰς διαταράξεις, διάφορα δὲ μέρη τοῦ ἐγκεφάλου εἶνε ἕδραι διαφόρων αἰσθημάτων οὕτως, ὥστε βλαπτομένων ἢ ἀφαιρουμένων

νων τῶν μερῶν τούτων παύουσι καὶ τὰ ἀντιστοι-
χοῦντα αὐτοῖς αἰσθήματα. Ἐν τῇ νεαρχῇ ἡλικίᾳ
ὁ νοῦς εἶνε ἀσθενής, ἐπειδὴ καὶ ὁ ἐγκεφαλος εἶνε
ἀσθενής, ἐν ᾧ ἐν τῇ ἀνδρικῇ ἡλικίᾳ ἀναπτυσσομέ-
νου τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ὁ νοῦς ἀποβαίνει ἰσχυρότε-
ρος, ἵνα πάλιν κατὰ τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν ἀποβῇ
παιδαριώδης ἐκ τῆς ἐξασθενήσεως τοῦ ἐγκεφάλου.
Διὰ τοῦ χλωροφορίου, ὅπερ ἐπενεργεῖ ἐπὶ τοῦ ἐγ-
κεφάλου καὶ τῶν νεύρων αἵρεται ἡ συνείδησις ἐν ᾧ
διὰ τοῦ καφέ τεύου κλπ. διεγείρονται αἱ πνευματι-
καὶ ἡμῶν δυνάμεις διὰ τῆς διεγέρσεως τοῦ ἐγκεφά-
λου καὶ τῶν νεύρων. Ἐξάρτησις λοιπὸν ὑπάρχει
μεταξὺ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ ἐγκεφά-
λου καὶ ἄρα, λέγουσιν οἱ ὕλισται, ὁ ἐγκέφαλος εἶνε
ἡ ψυχὴ καὶ αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ εἶνε αἱ λεγόμεναι
ψυχικαὶ ἐνέργειαι.

Αἱ παρατηρήσεις αὗται τῶν ὕλιστῶν περὶ τῆς
ἐξαρτήσεως καὶ σχέσεως τῶν ψυχικῶν ἐνεργειῶν
καὶ τοῦ ἐγκεφάλου εἶνε ὀρθαί, τὸ συμπέρασμα ὅμως
τὸ ἐκ τῆς ἐξαρτήσεως ταύτης ὑπ' αὐτῶν συναγό-
μενον δὲν εἶνε ὀρθόν. Δὲν εἶνε δὴλα δὴ ὀρθὸν καὶ
λογικὸν τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ νοοῦν εἶνε ὁ ἐγκέ-
φαλος, ἐπειδὴ ἄνευ τοῦ ἐγκεφάλου δὲν ὑπάρχει νόη-
σις, ὡς δὲν εἶνε ὀρθὸν καὶ λογικὸν τὸ συμπέρασμα
ὅτι τὸ βλέπον εἶνε τὸ φῶς, ἐπειδὴ ἄνευ φωτός δὲν
δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν. Ἄνευ χρωμάτων δὲν δυνά-
μεθα νὰ ζωγραφίσωμεν, καὶ ἄνευ μελάνης νὰ γρά-
ψωμεν, ἐκ τούτου ὅμως δὲν ἔπεται ὅτι τὸ ζωγρα-
φίζον εἶνε τὰ χρώματα καὶ τὸ γράφον ἡ μελάνη.
Βεβαίως ἀσθένεια ἢ διατάρaxis τοῦ ἐγκεφάλου ἐπι-
φέρει τοιαύτην καὶ τοῦ σκέπτεσθαι, τοῦτο ὅμως δὲν
ἀποδεικνύει ὅτι τὸ σκεπτόμενον καὶ ὁ ἐγκέφαλος
εἶνε τὸ αὐτό. Ἐὰν αἱ χορδαὶ βιολίου τινὸς εἶνε κα-
κῶς τεταμέναι ἢ κατεστραμέναι δὲν δύναται τις
νὰ παίζειν, τοῦτο ὅμως δὲν ἀποδεικνύει ὅτι τὸ βιο-
λίον εἶνε τὸ παίζον. Ἐὰν ἐκ τοῦ βιολίου ἀφαιρέσω-
μεν χορδὴν τινα δὲν θὰ δυνάμεθα νὰ παίζωμεν κα-
λῶς, ἀκριβῶς ὅπως ἐὰν ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου ἀφαιρέ-
σωμεν τεμάχιόν τι δὲν θὰ δυνάμεθα νὰ σκεπτώ-
μεθα ὀρθῶς, τοῦτο ὅμως δὲν ἀποδεικνύει ὅτι τὸ
παίζον εἶνε τὸ βιολίον καὶ τὸ σκεπτομένον εἶνε ὁ
ἐγκέφαλος.

Βεβαίως ὁ ἐγκέφαλος καὶ τὰ νεῦρα δύνανται κάλ-
ιστα νὰ παραβληθῶσι πρὸς τηλεγραφικὸν κέντρον
καὶ τηλεγραφικὰ σύρματα. Αἱ ἐξωτερικαὶ παρα-
στάσεις προσβάλλουσι τὰ αἰσθητήρια, ἥτινα μετα-

δίδουσι τὸν ἐρεθισμὸν τοῦτον διὰ τῶν νεύρων εἰς
τὸν ἐγκέφαλον, ὅστις δεχόμενος τοῦτον ἐνεργεῖ πάλιν
διὰ τῶν νεύρων πρὸς τὰ ἐκτός. Ὡς ὅμως ἐν τῷ
τηλεγραφικῷ κέντρῳ πρέπει νὰ ᾔη τις, ὅστις νὰ
δέχεται τὰ στελλόμενα τηλεγραφήματα καὶ ἀ-
παντᾷ εἰς αὐτά, οὕτω καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ πρέπει
νὰ ὑπάρχη τι, ὅπερ νὰ δέχεται τοὺς ἐκ τῶν ἐξω-
τερικῶν πρᾶστάσεων διὰ τῶν νεύρων εἰς τὸν ἐγ-
κέφαλον μεταβιβαζομένους ἐρεθισμοὺς καὶ ἀπαντᾷ
εἰς αὐτούς. Ὁ ἐγκέφαλος καὶ τὰ νεῦρα εἶνε τὰ σύρ-
ματα τὰ τηλεγραφικὰ καὶ τὸ τηλεγραφικὸν κέν-
τρον, ὅπισθεν τῶν ὁποίων πρέπει νὰ ᾔη ὁ τηλε-
γραφητής.

Τὸ ψευδές δὲ τοῦ συμπεράσματος τῶν ὕλιστῶν ἀ-
ποδεικνύει καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἡ νοημοσύνη δὲν ἐξαρ-
τᾶται ἐκ τοῦ σχετικοῦ ἢ ἀπολύτου βάρους καὶ με-
γέθους τοῦ ἐγκεφάλου. Ἐὰν δὴλα δὴ τὸ νοοῦν ᾔητο
ὁ ἐγκέφαλος, ἐπόμενον εἶνε ὅτι τὰ ὄντα τὰ ἔχοντα
μεγαλειτέρον σχετικῶς ἢ ἀπολύτως ἐγκέφαλον ἔ-
πρεπε νὰ ᾔη νοημονέστερα, καὶ ὅμως οὐδεὶς δύνα-
ται νὰ δισχυρισθῇ ὅτι ὁ ἐλέφας π. χ. εἶνε τὸ νοη-
μονέστερον ζῶον, ἐπειδὴ σχετικῶς ὁ ἐγκέφα-
λος αὐτοῦ εἶνε μεγαλειότερος καὶ βαρύτερος τοῦ ἀν-
θρώπου. Εἶνε ἄλλως γνωστὸν ὅτι ἐν ᾧ τὸ βάρος τοῦ
ἐγκεφάλου τοῦ ἀνθρώπου εἶνε συνήθως 1372 γραμ-
μάρια, ὁ ἐγκέφαλος, ἵνα ἐκ πολλῶν ὀλίγα παρα-
δείγματα ἀναφέρω, τοῦ μεγάλου φιλοσόφου Leibniz
εἶχε βάρος 1257 γραμμάρων καὶ ὁ τοῦ μεγάλου
θεολόγου Döllinger 1207, ἐν ᾧ ἐνίοτε χειρωνά-
κτων οἱ ἐγκεφαλοὶ εἶνε βαρύτεροι τῶν 1372 γραμ-
μάρων. Τὸ πρᾶγμα εἶνε τόσον ὀρθαλμοφανές, ὥστε
καὶ αὐτοὶ οἱ ὕλισται κατανοήσαντες τὸ ἄτοπον δι-
σχυρίσθησαν ὅτι ἡ νοημοσύνη ἐξαρτᾶται οὐχὶ ἐκ
τοῦ ὄγκου ἀλλ' ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς διασκευῆς καὶ
βαθύτητος τῶν κύκλων καὶ αὐλάκων καὶ τῆς πυκνό-
τητος τῆς ὕλης τοῦ ἐγκεφάλου. Ὅτε ὅμως ὑπεδεί-
χθη αὐτοῖς ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ βοῦς ἔπρεπε
νὰ ᾔη τὸ νοημονέστερον τῶν ζώων, καθ' ὅσον ἐν αὐτῷ
εἰσέρχονται οἱ κύκλοι καὶ οἱ αὐλάκες βαθύτερον καὶ
ἡ πυκνότης τῆς ὕλης εἶνε μεγαλειτέρα κατησχυμένοι
ἠναγκάσθησαν νὰ δισχυρισθῶσιν ὅτι ἡ νοημοσύνη
ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὕλης, ἐξ ἧς ὁ ἐγκέφαλος, καὶ μά-
λιστα ἐκ τοῦ φωσφόρου. Ἀλλὰ καὶ τὸ τελευταῖον
τοῦτο καταφύγιον ἀνῆρέθη διὰ τῆς ὑποδείξεως ὅτι
δύο ἐκ τῶν παροιμιωδῶς ἀνοήτων ζώων, τὸ πρόβα-

τον καὶ ὁ χήν, ἔχουσιν ἐγκέφαλον περιέχοντα σχε-
τικῶς τὸν περισσότερον φωσφόρον.

Ἐὰν ἡ σκέψις ᾗτο ἀπόρροικ τοῦ ἐγκεφάλου ὡς ἡ
χολή τοῦ ἥπατος καὶ τὸ οὖρον τῶν νεφρῶν, ἔπρε-
πεν ἡ σκέψις νὰ ᾔνε υλικόν τι, ὡς ἐξ υλικοῦ προσε-
ρχόμενον. Ὡς ἡ χολή καὶ τὸ οὖρον εἶνε υλικά,
ἔχουσι λοιπὸν βάρος, σχῆμα, ὄγκον κλπ. οὕτω καὶ
σκέψις ἔπρεπε νὰ ἔχη βάρος, σχῆμα, ὄγκον κλπ. Αἱ
σκέψεις ὅμως δὲν εἶνε υλικαὶ καὶ ἄρα δὲν προέρχον-
ται ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου, ὅστις εἶνε υλικόν τι.

Ἐὰν τέλος, ἵνα μὴ ἀναφέρωμεν πάσας τὰς ἀπο-
δείξεις τὰς ἀναιρούσας τὴν υλιστικὴν θεωρίαν τῆς
συνταυτίσεως τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν ψυχικῶν ἐνερ-
γειῶν, ἡ σκέψις ᾗτο προτὶν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τὸ
νοοῦν καὶ βουλομένον ᾗτο ὁ ἐγκέφαλος, πῶς δύνα-
ται νὰ ἐξηγηθῇ ὅτι ἡ αὐτὴ παράστασις, ἡ εἰδήσις
π.χ. τοῦ θανάτου συγγενοῦς ἐπιφέρει παρὰ τούτῳ
ἢ ἐκείνῳ διάφορα συναισθήματα λύπης ἢ χαρᾶς
ἐν ᾧ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἀμφοτέρων ἡ αὐτὴ εἰδήσις
προξενεῖ φυσικὰ τὰς αὐτὰς κινήσεις;

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων γίνεται δῆλον ὅτι
ἡ ἰδέα τῶν υλιστῶν ὅτι ἡ ψυχὴ καὶ ὁ ἐγκέφαλος
συνταυτίζονται καὶ ἐπομένως ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου μό-
νον δύναται νὰ ἐξηγηθῶσιν αἱ ψυχικαὶ ἐνέργειαι
δὲν εἶνε ὀρθή.

II

Ἐκ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ψυχῆς γίνεται φανερόν ὅτι
ἡ ψυχὴ δὲν εἶνε σύνθετόν τι, ἀλλ' ἀπλοῦν. Εἶνε δὲ ἡ
ψυχὴ ἀπλοῦν, διότι 1) *σχηματίζει ἐννοίας* διὰ τῆς
συνενώσεως τῶν διαφόρων γνωρισμάτων τῶν ἐξω-
τερικῶν παραστάσεων· οὕτω ἡ ἐννοια τοῦ μήλου
π.χ. *σχηματίζεται* ἀφ' οὗ ἐνωθῶσι τὰ διακριτικὰ
γνωρίσματα τοῦ μήλου, τὸ χρῶμα π.χ. τὸ σχῆμα
κλπ. ἅτινα καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς υλιστάς ἐπιδρῶσι
καὶ γίνονται αἰσθητὰ εἰς διάφορα μέρη τοῦ ἐγκε-
φάλου. Ἐὰν τὸ νοοῦν ᾗν σύνθετον, δὲν θὰ ᾗτο δυ-
νατὸν νὰ ὑπάρχωσιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνιαῖα παρα-
στάσεις ἀποτελούμεναι ἐκ πολλῶν γνωρισμάτων,
ἀλλ' αἱ παραστάσεις ἔπρεπε νὰ ᾧσι σύνθετοι ἀπο-
τελούμεναι ἐκ τόσων διηρημένων μερῶν, ὅσα τὰ
γνωρίσματα ἐξ ὧν ἀποτελοῦνται. 2) *Σχηματίζει*
κρίσεις καὶ συλλογισμούς, ὁ σχηματισμὸς τῶν ὁ-
ποίων ἤθελεν εἶσθαι ἀδύνατος, ἐὰν ἡ ψυχὴ δὲν ᾗτο
ἀπλῆ, καθ' ὅσον ἐὰν τὸ ὑποκείμενον τῆς κρίσεως εὐρί-
σκεται ἐν ἄλλῳ μέρει τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ἐν ἄλλῳ
τὸ κατηγορούμενον, ἐὰν ἡ μερίζων πρότασις τοῦ

συλλογισμοῦ εὐρίσκεται ἐν ἄλλῳ μέρει τοῦ ἐγκεφά-
λου καὶ ἡ ἔλασσω ἐν ἄλλῳ καὶ τὸ συμπέρασμα
ἐν ἄλλῳ οὔτε κρίσις οὔτε συλλογισμὸς θὰ ᾗτο δυ-
νατὸν νὰ ἐπιτελεσθῇ, διότι θὰ ἔλειπε τὸ συνδεδε-
μένον πρὸς τὸ κατηγορούμενον καὶ τὰς κρί-
σεις καὶ τὸ συμπέρασμα πρὸς ἄλληλα. 3) *Ἐν*
αὐτῇ ὑπάρχει αὐτοσυνειδησία. Ἐν τῇ αὐτοσυνει-
δησίᾳ γνωρίζω ἐμαυτὸν ὡς ὑποκείμενον ἅμα
καὶ ἀντικείμενον ὡς νοοῦν ἅμα καὶ νοούμενον γνω-
ρίζων συγχρόνως ὅτι ἐγὼ αὐτὸς εἰμὶ τὸ νοοῦν καὶ
νοούμενον τὸ ὑποκείμενον καὶ ἀντικείμενον. Ἡ
ἐνότης αὕτη τῆς αὐτοσυνειδησίας εἶνε ἀδύνατον νὰ
ἐξηγηθῇ, ἐὰν δεχθῇ τις ὅτι ἡ ψυχὴ εἶνε σύνθετος,
διότι ἐὰν ἡ ψυχὴ ᾗτο σύνθετος ἐκ μερῶν, τὸ καθ'
ἑκάστον μέρος θὰ ἐνόει εἴτε ἑαυτὸ μόνον, εἴτε τὰ
ἄλλα μόνον, εἴτε ἑαυτὸ καὶ τὰ ἄλλα συγχρόνως· καὶ
καὶ ἐν ταῖς τρισὶν ὅμως ταύταις περιπτώσεσι δὲν
θὰ ὑπῆρχεν ἀληθὴς αὐτοσυνειδησία, ὅποια ὑπάρχει
παρ' ἡμῖν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γίνεται φανερόν ὅτι ἡ ψυχὴ
δὲν εἶνε σύνθετον τι, ἀλλ' ἀπλοῦν. Αἱ ἀνωτέρω δ'
ἐκτεθέντες λόγοι, ὀλίγοι ἐκ τῶν πολλῶν, εἶνε το-
σοῦτον ἰσχυροί, ὥστε καὶ πολλοὶ τῶν υλιστῶν ἀπέ-
κρουσαν τὴν ἰδέαν ὅτι τὸ νοοῦν εἶνε ὁ ἐγκέφαλος
δεχθέντες ὅτι ἕνεκα τῆς ἐνότητος, τῆς παρατηρου-
μένης ἐν τῷ σκέπτεσθαι, πρέπει νὰ ὑπάρχη παρὰ
τῷ ἀνθρώπῳ κέντρον τι, ὕπερ συγκεντροῦν τὰς ἐ-
νεργείας τοῦ ἐγκεφάλου νὰ παρέχη τὴν ἐνότητα
ταύτην τὴν παρατηρουμένην ἐν τῇ νοήσει. Τὸ
κέντρον τοῦτο δέχονται οἱ υλισταὶ ὡς τι υλικόν,
ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη δὲν δύναται νὰ ᾔνε ὀρθή καθ'
ὅσον τὸ κέντρον τοῦτο, ἡ ψυχὴ, ὀφείλει νὰ ᾔνε
πνευματικόν τι.

III

Τὴν πνευματικότητα τῆς ψυχῆς ἀποδεικνύουσι
πλείστα ἀποδείξεις, ὧν αἱ κυριώτεραι εἶνε αἱ ἀκό-
λουθοι. 1) Ἐκ τῆς ἀπλότητος τῆς ψυχῆς ἀποδει-
κνύεται κάλλιστα ἡ πνευματικότης αὐτῆς καθ' ὅσον
τὸ ἀπλοῦν δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ᾔνε υλικόν, ὅπερ
πάντοτε εἶνε σύνθετον. 2) Ὡς γνωστόν, ἕνεκα τῆς
ἐναλλαγῆς τῆς ὕλης ἐντὸς 7 ἢ τὸ πολὺ 9 ἐτῶν
ἀνανεοῦται ἐντελῶς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα καθόλου
καὶ ὁ ἐγκέφαλος ἐπομένως. Ἐὰν τὸ νοοῦν ᾗτο ὁ
ἐγκέφαλος, ἔπρεπε μετὰ 10 ἢ 20 ἐτῶν νὰ μὴ ἔχω-
μεν τὰς αὐτὰς ἰδέας καὶ παραστάσεις, ὥς εἴχομεν

πρότερον, νὰ ἔχωμεν δὲ λησμονήσῃ τὸ παρελθόν. Καὶ ὅμως καὶ ἐν τῇ γεροντικῇ ἡλικίᾳ ὁ ἄνθρωπος νοεῖ ὅτι ὁ φορεὺς τῶν ιδεῶν, τὸ ἐγώ, ἔχει μείνει τὸ αὐτό, ἐντεῦθεν δ' ἡ ἀνάμνησις τοῦ παρελθόντος, ἡ ἀναγνώρισις ἐνοχῆς διὰ παρελθόντα σφάλματα κλπ. 3) Ἡ ψυχὴ νοεῖ ἀντικείμενα, ἕτινα πνευματικὰ ὄντα οὐδεμίαν ἐντύπωσιν προξενοῦσιν εἰς ὄργανα ὕλικα οὕτω π.χ. τὴν ἐννοιαν τῆς αἰτίας, τοῦ ἀποτελέσματος, τῆς ἀληθείας, τῆς σχέσεως, τῆς ἀρετῆς κλπ. 4) Ἡ ψυχὴ δι' ἀφαιρέσεως τῶν κοινῶν γνωρισμάτων τῶν καθ' ἕκαστον παραστάσεων σχηματίζει γενικὰς ιδέας, αἱ ὅλῃ οὐτε δύναται οὐτε ἔχει ἀνάγκην νὰ σχηματίσῃ. Ὁ ὀφθαλμὸς βλέπει ὠρισμένον δένδρον, ἔχον ὠρισμένον μέγεθος, ὕψος, χρῶμα, κλπ. τὸ οὗς ἀκούει ὠρισμένον τόνον ἔχοντα ὠρισμένην ἔντασιν, διάρκειαν κλπ. ἡ ψυχὴ ἡ πνευματικὴ εἶνε ἐκείνη, ἥτις ἀποχωρίζει τὰ κοινὰ γνωρίσματα ἐκ τοῦ δένδρου, ἐκ τοῦ τόνου καὶ ἀποτελεῖ τὰς γενικὰς ἐννοίας τοῦ δένδρου, τοῦ τόνου. Ἐὰν ἡ ψυχὴ ἦτο ὕλική, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ σχηματίσῃ γενικὰς ἐννοίας οὐδὲ θὰ ἤθελε νὰ σχηματίσῃ τοιαύτας προσπαθοῦσα οὕτω αὐτὴ ὕλική νὰ νοήσῃ τὰ ἀντικείμενα πνευματικῶς. 5) Ἡ ψυχὴ διορθοῖ πολλάκις τὰ σφάλματα καὶ συμπληροῖ τὰς ἐλλείψεις τῶν ἐξωτερικῶν παραστάσεων· τοιαύτας ὅμως διορθώσεις καὶ συμπληρώσεις δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ κάμῃ ἡ ψυχὴ, ἐὰν ἦτο ὕλική, διότι μόνον ἐὰν ἡ ψυχὴ ἀναχθῇ ὑπὲρ ἄνω τῆς ὕλης καὶ καταστήσῃ ἑαυτὴν ἀνεξάρτητον τῆς ἐξωτερικῆς παραστάσεως, δύναται νὰ ἐπιφέρῃ τοιαύτας διορθώσεις καὶ συμπληρώσεις. Ἰνα ὅμως ἡ ψυχὴ ἀνάγῃ ἑαυτὴν ὑπὲρ ἄνω τῆς ὕλης καὶ καθιστῇ ἑαυτὴν ἀνεξάρτητον τῆς ἐξωτερικῆς παραστάσεως πρέπει νὰ ᾔνῃ πνευματικὴ. 6) Ἡ ψυχὴ τείνει καὶ πρὸς πνευματικὰ ἀγαθὰ καὶ ἐν τῇ τάσει ταύτῃ εὐρίσκει ὑψίστην εὐδαιμονίαν οὕσα πρόθυμος νὰ θυσιάσῃ τὰ ὕλικα ἀγαθὰ χάριν τῶν πνευματικῶν. Τοῦτο ὅμως δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἡ ψυχὴ, ἐὰν ἦτο ὕλική. Ἐὰν ἡ ψυχὴ ἦτο ὕλική, δὲν θὰ ἠδύνατο ὁ ἄνθρωπος νὰ περιορίσῃ τὰς ἐπιθυμίας, νὰ ἀνθίσταται πρὸς τοὺς ἐξωτερικοὺς ἐρεθισμοὺς καὶ διευθύνῃ καθόλου τὸ σῶμα παρὰ τὰς τάσεις καὶ ἐπιθυμίας αὐτοῦ. 7) Ἡ ψυχὴ δύναται νὰ ἐκλέγῃ ἐλευθέρως καὶ ἀποφεύγῃ ἐνίοτε τοῦτο, ὅπερ προξενεῖ μεγαλύτεραν καὶ ἰσχυροτέραν αἰσθητικὴν ἐντύπωσιν πράττει δὲ τοῦτο, ὅπερ προξενεῖ μικροτέραν

ἐντύπωσιν θεωρεῖ καλόν. Ἡ ἐλευθερία αὕτη τῆς ψυχῆς ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ψυχὴ εἶνε πνευματικὴ, καθ' ὅσον ἐὰν ἡ ψυχὴ ἦτο ὕλική θὰ ἐνῆργει κατ' ἀναγκαιότητα καὶ οὐχὶ ἐλευθέρως.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων γίνεται δῆλον ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν δύναται νὰ συνταυτισθῇ πρὸς τὸν ἐγκέφαλον οὐδὲ εἶνε ὕλική, ἀλλὰ πνευματικὴ.

Κ. Ι. Δουβουινιώτης.

Ο ΜΟΡΜΟΝΙΣΜΟΣ

Α'.

Ὁ Μορμονισμὸς εἶνε μίγμα ποικίλων συστατικῶν μερῶν οὐ μόνον διαφόρων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν, ἀλλὰ καὶ ἐτέρων διαφόρων θρησκευμάτων. Οἱ Μορμόνοι, εἰ καὶ καλοῦσι τὴν ἑαυτῶν Ἐκκλησίαν ἢ μᾶλλον Κοινότητα «Ἐκκλησίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῶν ἁγίων τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν» οὐχ ἦττον ἐν τῇ πράξει καὶ ἐν τῇ θεωρίᾳ θέτουσιν ἑαυτοὺς ἐκτὸς τοῦ ἱστορικοῦ ἐδάφους τοῦ χριστιανισμοῦ. Δυνάμεθα δὲ ἐκ τούτου νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ Μορμονισμὸς, ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὴν καθολικὴν Ἱστορίαν τῆς θρησκείας, ἢ εἰς τὴν ἑκθεσιν τῶν καθ' ἕκαστον Ἐκκλησιῶν τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τῶν αἱρέσεων αὐτοῦ. Ὁ Μορμονισμὸς εἰσῆχθη ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ πρῶτον, ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐξ Ἀμερικῆς, καὶ ἠρίθμει περὶ τὰ μέσα τῆς πρώτης πεντηκονταετηρίδος τοῦ λήξαντος αἰῶνος 20 περίπου χιλιάδας ὁπαδῶν ἐν Ἀγγλίᾳ (Döllinger, Kirche und Kirchen, München β'. 1861. σελ. 258).

Ἰδρυτὴς τοῦ Μορμονισμοῦ ὑπῆρξεν ὁ Ἀμερικανὸς Ἰωσήφ Σμίθ, γεννηθεὶς τῇ 23 Δεκεμβρίου 1805 ἐν Βερμόντ τῆς Β. Ἀμερικῆς πολιτείας, ἐκ γονέων ἀφανῶν καὶ πτωχῶν. Ὁ πατήρ του ἐπηγγέλλετο τὸν πλανόδιον καὶ τὸν μάγον. Ἡ μήτηρ καὶ ὁ πατήρ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς τὰς μᾶλλον παχυτάτας προλήψεις καὶ εἰς δεισιδαιμονίας ἀπιστεύτους, ἐκτελοῦντες ἀκόμη καὶ ἀνασκαφὰς εἰς εὗρεσιν θησαυρῶν ἀμυθῶν. Ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει τῶν γεννητῶν διατελούντων, τὰ τέκνα, φυσικῶς ἐστεροῦντο τῶν μέσων πρὸς μείζονα πνευματικὴν ἀνάπτυξιν καὶ βεβαίως ἐφρόντιζον εἰς εὗρεσιν ἐργασίας, ὅπως ἐξ αὐτῆς πορίζωνται τὰ καθ' ἡμέραν ἐπιτήδεια. Τούτου ἕνεκα καὶ ὁ Ἰωσήφ Σμίθ, τὸ τέταρτον τέκνον ἐκ τῶν δέκα, τὸ πλεῖστον τοῦ χρό-

νου διέθετεν ὑπηρετῶν ὡς μισθωτός, διὸ καὶ οὐδεμιάς σχολειακῆς παιδεύσεως ἤψατο. Ἐμείνε δὲ πάντῃ ἀγευστος παντὸς ὅ,τι ἐδιδάσκετο τότε ἐν τοῖς δημοτικοῖς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν Σχολείοις. Ὅτε δὲ οὗτος ἔφθασεν εἰς τὸ 14—15 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἔλαβεν ὑπὸ σπουδαίαν, ὥπως δῆποτε, ἔποψιν τὴν ὁδόν, ἣν ὤφειλεν ἐν τῇ μέλλοντι νὰ τραπῇ· ἐπειδὴ καθ' ὃν χρόνον οἱ ὁμίληκες αὐτοῦ κατέλειπον τὰ βάρη τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, οὗτος μόνον ἀνάγνωσιν καὶ ἀριθμητικὴν ἐγίνωσκε, πρὸς τούτοις δὲ καὶ ὀλίγην γραφὴν.

Ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις εἰς τὴν Β. Ἀμερικὴν πρὸ πάντων, ὑπῆρχον πανταχοῦ «Ἀναπλαστικαὶ θρησκευτικαὶ Ἐταιρεῖαι» revivals καλούμεναι καὶ ὁ Σμίθ συνελήφθη ἐν τῇ παγίδι αὐτῶν καθ' ἐκάστην δὲ διηρώτα «τίς τῶν μερίδων τούτων εἶχεν ὑπὲρ ἑαυτῆς τὸ δίκαιον ἢ μὴ τυχὸν πᾶσαι ὁμοῦ εἶχον ἄδικον;» Καὶ ἐὰν μία ἐξ αὐτῶν εἶχεν ὑπὲρ ἑαυτῆς τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἀλήθειαν, τίς ἦτο αὕτη καὶ τίνι τρόπῳ ἤθελε βεβαιωθῇ τοῦτο; Ταῦτα δὲ διαπυθνόμενοις διετέλει μένων ἀμφίρροπος, τίνα ὁδὸν ἔδει νὰ ἐκλέξῃ καὶ πρὸς τίνα θρησκευτικὴν διδασκαλίαν ν' ἀποκλίνῃ. Ἐαρινὴν δὲ τίνα πρῶταν ἀνέγνωσε τὸν 5ον στίχον τοῦ Α'. κεφ. τῆς Ἐπιστοτοῦ Ἰακώβου ἐν ᾧ ἐπὶ λέξεις λέγεται «Εἰδέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος Θεοῦ πᾶσιν ἀπλῶς, καὶ οὐκ ὀνειδίζοντος καὶ δοθῇσεται αὐτῷ». Ὁ στίχος οὗτος ἐνεποίησεν εἰς αὐτὸν βαθυτάτην ἐντύπωσιν καὶ ἐπήνεγκεν εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὰ διανοήματα τοῦ Σμίθ βαθὺν κλονισμόν. Τοὺς λόγους τούτους τοῦ Ἰακώβου εἶχε πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ αἰετοεὶ ἐφρόνει, ὅτι ὁ Θεὸς θὰ ἔδιδεν εἰς αὐτὸν τὴν σοφίαν, ἥς ὁ Ἰωσήφ ἔστειρεῖτο, καὶ τὴν ὁποίαν ἡ θρησκευτικὴ τῶν διαφορῶν ἀνθρώπων διδασκαλία καὶ δὴ ἡ θρησκευτικὴ ἀναγέννησις τοῦ εἰρημένων Ἐταϊριῶν, δὲν ἠδύνατο νὰ πληρώσῃ.

Ὁ Σμίθ αὐτὸς ἐν τῇ αὐτογραφίᾳ αὐτοῦ ἱστορεῖ τὴν ἐν αὐτῷ γενομένην μεταβολὴν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ Ἀδελφοθέου. «Ἐν ὥραίᾳ τινὶ ἐαρινῇ πρῶτᾳ, λέγει, τοῦ ἔτους 1820, καθ' ἣν ἀκόμη ὁ ἥχος τῆς ἐντυπώσεως τῶν λόγων τοῦ Ἰακώβου σαφῶς ἤχει εἰς τὴν συνείδησίν μου, ἔσπευσα νὰ μεταβῶ εἰς τὸ δάσος, ἵνα προσευχηθῶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς μου μόνος καὶ κατ' ἰδίαν πρὸς τὸν Θεόν. Ἐγонуπέτησα καὶ παρακαλῶν ἤτησα νὰ

πληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν μου ὁ δίκαιος Θεός. Μόλις ἔπραξα τοῦτο καὶ παραχρῆμα κατελήφθη ὑπὸ δυνάμεως ἰσχυρᾶς, ἥτις μὲ ἐκυρίευσεν ὁλόκληρον καὶ τόσῳ καταπληκτικῇ ἐπιρροῇ ἐπ' ἐμὲ ἤσκησεν, ὥστε ἔμεινα ἐκστατικὸς καὶ ἀναυδός. Βαθύτατον σκότος μὲ περιέκυκλωσε καὶ πολλὴν ὥραν μοι ἐφάνετο ὅτι ἔμελλον ν' ἀπολεσθῶ. Ἀλλά... ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ἐκείνην τῆς ψυχικῆς ἀγωνίας, αἶφνης εἶδον ὑπερθεῖν τῆς κεφαλῆς μου στήλην πυρὸς λαμπρότεραν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἡλίου κατερχομένην, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ ἐπ' ἐμοῦ καθιζομένην. Μόλις αὕτη ἐφάνη, ἡσθάνθην ἑαυτὸν ἀπηλλαγμένον τοῦ ἐφιάλτου ὅστις με ἐκράτει δέσμιον. Ὅτε δὲ τὸ φῶς ἀνεπαύθη ἐν ἐμοὶ παρετήρησα δύο πρόσωπα ἰπτάμενα ὑπερθεῖν ἐμοῦ, ὧν ἡ λαμπρότης καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια ὑπερβαίνει πᾶσαν περιγραφὴν. Τὸ ἐν τούτων ἐλάλησε πρὸς ἐμὲ ὀνομαστὶ καὶ δεικνύσόν μοι τὸ ἕτερον πρόσωπον μοι εἶπε· «Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς ὁ ἀγαπητός αὐτοῦ ἄκουε» (Mor. Büsch σελ. 3—4). Ὁ Σμίθ ἠρώτησε τὸν Κύριον «τίς τῶν αἱρέσεων κατεῖχε τὸ ὄρθον καὶ τίνα ὤφειλε ν' ἀσπασθῇ;» Ἡ ἀπόκρισις ὑπῆρξεν «ὅτι εἰς οὐδεμίαν ἐκείνων ἔδει νὰ ταχθῇ, διότι πᾶσαι ἀντιτίθενται πρὸς ἀλήθειαν, καὶ ὅτι ὁ αἱ ὁμολογίαι τῆς πίστεως προσκρούουσι πρὸς τὴν περὶ Θεοῦ ἀληθεῖ ἔννοιαν, ἐπειδὴ πᾶσαι ἡλλοιώθησαν.

Ὁ Σμίθ ἀνεκοίνωσεν εἰς πολλοὺς καὶ διαφόρους τὰ εἰς αὐτὸν συμβάντα, καὶ ὅμως οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ἐπίστευσεν εἰς τὰ λεγόμενά του. Καὶ σήμερον ἔτι ὑπάρχουσι κριτικοί, οἵτινες ἐν τῇ μύθῳ καὶ τῇ διηγήσει ταύτῃ διαβλέπουσι τὸ ψεῦδος τοῦ ἀπατεῶνος Ἰ. Σμίθ.

Ὅμως πρὸς ἀσφαλῆ κρίσιν τοῦ φαινομένου τούτου καὶ τῆς διηγήσεως αὐτῆς, ὀφείλει νὰ λάβῃ τις πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ ν' ἀναπαραστήσῃ, πῶς ἐν τοιούτοις θρησκευτικοῖς συλλόγοις, ἐνοῖς ἀγρυπνοῦσι συνεχῶς ὁ ψυχικὸς βίος διαταράσσεται ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ περιπίπτωσιν εἰς ἔκτασιν καὶ ἀσυνείδητον κατάστασιν. Εἰς τοιαύτας δὲ περιστάσεις οἱ ἄνθρωποι προσκτῶνται ὀπτασίας παντοειδεῖς, αἵτινες φαίνονται τόσῳ σαφεῖς καὶ καθαρεῖς εἰς αὐτούς, ὡς πραγματὰ ἄλλως τε τῆς συνειδήσεως ὁμαλά, ὥστε, ὅταν ἡ ἔκτασις παρέλθῃ πιστεύουσιν οὗτοι εἰς ὅ,τι εἶδον ὡς εἰς πραγματικὸν φαινόμενον, καὶ πεποιθήσιν ὅτι εἶδον αὐτό. Τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὸν Σμίθ.

Ἡ πρώτη ἐκείνη ὀπτασία τοῦ Σμίθ δὲν ὑπῆρ-

ξεν ἡ μόνη. Τρία μετ' αὐτὴν ἔτη, καθ' ἃ ὁ Σμῖθ διῆγε βίον ὄχι ἀρμονικόν, συνέβη εἰς αὐτὸν 18ῃ ὄντα τῇ 21 Σεπτεμβρίου 1823 νὰ ἴδῃ νέον ὄραμα. Ἐφάνη εἰς αὐτὸν ὁ ἄγγελος Moroni, ὅστις ὑπεσχέθη εἰς αὐτὸν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ ἀπεκάλυψεν αὐτῷ εἰδήσεις ποικίλας καὶ διαφερούσας περὶ τῶν πρωτογενῶν τῆς Ἀμερικῆς κατοίκων. Ὁ ἄγγελος οὗτος ἐφάνη πολλάκις εἰς αὐτὸν, καὶ τέλος ἐν μιᾷ τῶν ἐμφανίσεών του ἐνετείλατο τῷ Σμῖθ ν' ἀνέλθῃ εἰς τινὰ κορυφὴν ὄρους οὐχὶ μακρὰν τῆς Παλμύρας καὶ ἐκεῖ θὰ εὔρῃ κεχωσμένον ἐν τῇ γῇ σύγγραμμα περιέχον ἀποκαλύψεις καὶ προφητείας, περὶ τῆς «ἐσχάτης ἡμέρας» χρόνων ἀρχαιοτάτων. Ὁ Σμῖθ παραχρῆμα μετέβη ἐκεῖσε καὶ εὔρεν ὑπὸ τὴν γῆν κιβώτιον (σάνδουκα) κεχρωματισμένον. Ἀνυπόμονος ὢν ἤθελεν εὐθὺς καὶ μετ' ἀπληστίας ν' ἀρπάσῃ τὸν θησαυρόν· ὁ ἄγγελος ὅμως δὲν ἐπέτρεψε τοῦτο διότι τὸ εὔρημα ἤθελε δι' ἰδίου σκοπούς· διὸ καὶ ἡ ἐξαγωγή τοῦ περιεχομένου ἐλογίζετο βεβήλωσις πράγματος ἱεροῦ. Τούτου ἕνεκα διετάχθη ὁ Σμῖθ νὰ ἐπιστρέψῃ οἴκαδε. Τέσσαρα ἔτη διῆγεν οὗτος ἐν ἡσυχίᾳ σιωπῶν καὶ ἐπιμελούμενος ἑαυτοῦ, ἵνα τῷ Θεῷ εὐάρεστος φανῇ.

Τῇ 22 Σεπτεμβρίου 1827 ἐπληρώθη ἡ ὑπόσχεσις τοῦ ἀγγέλου, καὶ ἐπετράπη ἡ ἐξαγωγή τοῦ κεκρυμμένου γραπτοῦ ἔργου. Τὸ περιεχόμενον τοῦ κιβωτίου συνίστατο ἐξ ἐνὸς θώρακος πεπαλαιωμένου, ἐνὸς ξίφους τοῦ Λάβαν καὶ τινος ὀργάνου προσομοιάζοντος πρὸς διόπτραν καλουμένου «Urim καὶ Thummim». Τὸ ὄργανον τοῦτο ἀπετέλουν δύο διαφανεῖς λίθοι ὥστε κρύσταλλοι δεδεμένοι δι' ἀργυροῦ δακτυλίου κύκλῳ, ἄνωθεν δὲ διὰ τῶν ὁμοίων πρὸς διόπτραν. Τοῦτο ἦτο «διόπτρα προφητική», ἣτις εἶχε τὴν ιδιότητα νὰ καταστήσῃ τινὰ ἱκανὸν εἰς τὸ ν' ἀναγινώσκῃ καὶ μεταφράζῃ γλώσσας ξένας. Καὶ ἐπ' ἀληθείας τοιαῦται διόπτραι θαυματουργαὶ ἦσαν ἀναγκαῖαι ἵνα τὰ ἄγια ἐκεῖνα καὶ σπουδαιότατα γραπτὰ τοῦ κιβωτίου ἀναγνωσθῶσι καὶ μεταφρασθῶσι!!! Ταῦτα δὲ ἀπηρτίζοντο ἐξ ἀριθμοῦ πλακῶν, φύλλων χρυσοῦ λείων. Ἦσαν δὲ αὗται ἐν ἐνὶ τόμῳ δεδεμέναι ὡς φύλλα βιβλίου. Τὸ ὅλον δὲ τῶν πλακῶν συνέδεον τρεῖς δακτύλιοι διερχόμενοι ἐν τῷ περιθωρίῳ ἐκ τοῦ ἐνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἕτερον μέρος τῶν πλακῶν, ὅπερ ὅμως εἶχε σφραγισθῇ. Ὅτε ἡ εἰδήσις τοῦ πολυτίμου εὐρήματος διεδόθη ἤγειρε διωγμὸν τρομακτικὸν κατὰ

τοῦ κατέχοντος αὐτὸ Σμῖθ. Τούτου ἕνεκεν ὁ Σμῖθ κατέφυγεν εἰς Πενσυλβανίαν, καὶ τὰ ἔχνη αὐτοῦ ἠκολούθησεν ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος, ὅστις σκοπὸν προέθετο, ἵνα διὰ παντὸς τρόπου ἀφαιρέσῃ «τὴν χρυσὴν βίβλον», ἣν ὅμως μεθ' ὅλας τὰς ἐρεῦνας δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνεύρῃ καθ' ὅσον ὁ Σμῖθ εἶχεν ἀποκρύψῃ αὐτὴν ἐντὸς παμμεγέθους πίθου πλήρους φασίδων!!

(Ἀκολουθεῖ)

Χρύσανθος Ἀντωνιάδης
Ἀρχιμανδρίτης

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΥΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ Ο ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ

(Συνέχεια, ὅρα προηγούμενον φύλλον)

Δύο εἰσὶ τὰ σπουδαῖα ἐπεισόδια, ἅτινα προέβαλλον οἱ ἐγκαλοῦντες τὸν Λυκούργον ὡς ἀφιστάμενον τῶν ὀρθῶν δογμάτων. Ἀλλὰ καὶ εἰς ἀμφότερα ἐρρωμένως καὶ εὐπαρρησιάζτως ἀπελογήθη καὶ ἡ εὐσέβεια αὐτοῦ ὑπερεγένετο περίλαμπρος.

Σπουδάζοντος αὐτοῦ ἔτι ἐν Βερολίνῳ, δυτικοὶ τινες θεολόγοι ἰδίᾳ ὅμως διαμαρτυρούμενοι ἐκ τῶν συσπουδαστῶν αὐτοῦ, ἰσχυρίζοντο ὅτι ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία καταθλίβεται ὑπὸ πολλῶν συμβολικῶν ὁμολογιῶν, ἡ δὲ ζῶσα πίστις ἀντικαθίσταται ὡς ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὸ διαφόρων τελετῶν. Εἰς τοὺς λήρους τούτους ἀνέλαβεν ὁ Λυκούργος ν' ἀπαντήσῃ διὰ λόγου, ὃν ἐπρόκειτο ν' ἀναπτύξῃ ἀπὸ τῆς φροντιστηριακῆς ἑδρας τοῦ Πανεπιστημίου ἐνώπιον τοῦ καθηγητοῦ τῆς ὁμιλητικῆς Στράους καὶ τῶν φοιτητῶν.

Εἰς τὸν λόγον τοῦτον ὁ Λυκούργος ἰσχυρίσθη ὅτι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ ἡ κοινὴ ἔκφρασις ἀναπτύξεως ἔστη ἐν τῇ 7ῃ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, αἱ δὲ ὁμολογίαι τοῦ Γενναδίου, τοῦ Ἱερεμίου, Πέτρου Μογίλα δὲν ἔχουσιν οἷον κύρος κέκτηται παρὰ μὲν τοῖς Λατίνοις ἡ ὁμολογία τῆς ἐν Τριδέντῳ, παρὰ δὲ τοῖς Διαμαρτυρομένοις ἡ Αὐγουσταία. Διότι ἡ Ἀνατολικὴ ἐκκλησία μέχρι τοῦ Θ. αἰῶνος ἀνέπτυσσε τὰς θείας ἀληθείας, ἔκτοτε λόγῳ ἄλλων περιστάσεων ἐπεσχέθη ἡ ἀνάπτυξις αὕτη, ἡ δὲ ἐκκλησία προσέκειτο τοῖς ἀποφασισθεῖσιν ὑπὸ τῶν 7 Οἰκουμενικῶν Συνόδων, συνεπῶς δ' αὗται αἱ ὁμολογίαι οὐκ εἰσὶ ἴσης ἀξίας πρὸς τὰς ἀποφάσεις

τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Τὸ ὅτι δὲ ἡ τοῦ Μογίλα ὁμολογία φέρει τὰς ὑπογραφὰς τῶν τεσσάρων Πατριαρχῶν καὶ τὴν προσυντήρησιν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἔτει 1672 Συνόδου, δὲν ἀναιρεῖ τὰ ἀνωτέρω, διότι καὶ πᾶσα ἄλλη ἐκθεσις τῶν τῆς ἐκκλησίας διδασκαλιῶν μὴ ἐμπεριέχουσα ἀπὸ τὸν τι, δύναται οὕτω τυχεῖν ἐπικυρώσεως.

Τοιαῦτά τινα ἀνέπτυξεν ὁ Λυκούργος ἐν εἵδει φροντιστηριακοῦ λόγου ἐνώπιον τοῦ Στράους καὶ ἄλλων ἐτεροδόξων θεολόγων.

Τόση δὲ ἦν ἡ ἐντύπωσις ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ νεαροῦ Ἑλλήνος θεολόγου, ὥστε αὐτὸς ὁ Στράους ἐβεβαίωσεν εἰς τὸ ἀκροατήριον ὅτι ἡ πιστικωτάτη αὕτη ὁμολογία ὄντως ἦτο ἀποδεικτικὴ τῆς δράσεως τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἥτις μόνη ἐπεξείργασθαι τὰς βάσεις τῆς χριστιανικῆς γνώσεως καὶ προσέθεσεν ὅτι σήμερον λείπεται ὅπως δῆποτε νὰ στρεφώμεθα πρὸς τοῦτον τὸν κύκλον καὶ νὰ πλησιάσωμεν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν.

Ἀλλὰ τοῦτον τὸν θρίαμβον τοῦ Λυκούργου ἐπεζήτησε ν' ἀποκρούσῃ ὁ τότε ἐν Βερολίῳ Ῥώστος ἐφημέριος τῆς πρεσβείας καὶ εἰς τὴν καθηγητὴς τῆς Ἀκαδημίας ἐν Πετρούπολει, Βασ. Πολυσάδωφ, οὐχὶ διότι ἀσεβὲς τι ἢ ἄκρως ἐλευθέριον ὁ Λυκούργος ἐφθέγγετο, ἀλλὰ διότι ἐνομίσθη ὡς προσβολὴ τοῦ Ῥωστικοῦ ἐγωΐσμου ἢ περὶ τοῦ ἔργου τοῦ Μογίλα, Ῥώσου Μητροπολίτου Κιέβου ὑπάρξαντος, γνώμη τοῦ ἀγορητοῦ.

Ὁ Πολυσάδωφ διὰ μακροῦ ὑπομνήματος πρὸς τὸν καθηγητὴν Στράους ἠθέλησε ν' ἀνασκευάσῃ τὴν περὶ ὁμολογίας τοῦ Μογίλα γνώμην τοῦ Λυκούργου, ἰσχυριζόμενος ὅτι αὕτη ἐστὶ τελεία ἐκφάνσις τῶν διδασκαλιῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἔχουσα συμβολικὸν χαρακτῆρα, ἐπικυρωθεῖσα ὑπὸ τῶν Πατριαρχῶν, ὅτι δὲ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ οἱ δογματικοὶ ὁρίσμοι ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς ἐπικυρωτικῆς ἀποφάσεως τῶν Πατριαρχῶν καὶ τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν μετὰ τῶν περὶ αὐτὰς Συνόδων.

Τὸ πρὸς τὸν Στράους ὑπόμνημα τοῦτο τοῦ Ῥώσου Πολυσάδωφ ἐγένετο ἀφορμὴ μακρᾶς θεολογικῆς συζητήσεως μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ῥώσων θεολόγων, περὶ τῆς ἀξίας τοῦ κύρους τῶν ὁμολογιῶν ἐν τῇ ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ περὶ τούτου γνώμη τοῦ Λυκούργου κατὰ πολὺ διεστράφη,

ἠναγκάσθη οὗτος ὅπως διὰ μακροσκελῶν δημοσιευμάτων ἀναπτύξῃ τὴν δόξαν αὐτοῦ περὶ τούτων καὶ περὶ ἄλλων θεολογικῶν ζητημάτων.

Κατὰ ταῦτα ὁ Λυκούργος δὲν ἠρνήθη τὴν συμβολικὴν ἀξίαν, ἣν κέκτηνται αἱ ὁμολογίαι, ἀλλ' ἐδέχετο ταύτας ὡς εὐσυνόπτους ἀπλᾶς ἐκθέσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας, γενομένας ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τέως πρεσβευομένων ἀνευ τινὸς ἀναπτύξεως περαιτέρως. Ὅπως δὲ αἱ ὁμολογίαι αὗται ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τῶν Πατριαρχῶν, δυνατόν καὶ ἄλλαι ἔτι πολλῶν πληρέστεραι καὶ τελειότεραι νὰ συνταχθῶσι καὶ ἐπικυρωθῶσι σύμφωνα τοῖς ἱεροῖς κανόσι καὶ δόγμασι. Καὶ ἐθεώρει οὐχὶ ὀρθὸν καὶ παρακεκινδυνευμένον τὸ ἰσοστάσιον Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ ὁμολογιῶν, ἀφ' οὗ ἐν ταῖς πρώταις μόνον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δεχόμεθα ὡς καταυγάζσαν τοὺς θεοὺς Πατέρας. Σοβαρὰ δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡδὴ ἡ γνώμη τοῦ Λυκούργου, ἣν ἀνέπτυξε κατὰ τῶν ἰσχυρισμῶν τοῦ Πολυσάδωφ, ὅτι τοὺς δογματικοὺς ὁρίσμους καὶ τὰ καθαρῶς θεολογικὰ ἀντικείμενα διέπουσιν αἱ ἀποφάσεις τῶν Αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν. Διότι ὁ Λυκούργος ἐφφώνει ὅτι οὐ μόνον τὰ δογματικὰ ζητήματα, ἀλλὰ καὶ τὰ καθαρῶς θεολογικὰ ἀντικείμενα ἐξαρτῶνται μόνον ἐκ τῆς ἀποφάσεως Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς γνώμης ἐκκλησιῶν, αἵτινες ὀφείλουσιν ἀπαρεγκλίτως στοιχεῖν τοῖς ὑπὸ τούτων ὀρισθεῖσιν, καὶ οὐχὶ οἷοθεν νομοθετεῖν. Ἡ γνώμη αὕτη τοῦ Λυκούργου, σύμφωνος πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν Οἰκονομικῶν Συνόδων, θεωρεῖται τό γε νῦν ὡς ἰδέα ἄγαν συντηρητικὴ ὑπὸ τινων ὀρθοδόξων θεολόγων, οἵτινες νομίζουσιν ὅτι μόνον τὰς περὶ δογμάτων θεωρίας αἱ Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι δὲν δύνανται νὰ θίξωσιν, ἐν' ᾧ τὰ λοιπὰ θεολογικὰ ἀντικείμενα ἀπὸ κοινοῦ δύνανται νὰ καθορίζωσιν.

Εἶχετο δὲ τῆς γνώμης ὁ Λυκούργος ὅτι ἡ θεολογία οὐδόλως περιορίζει τὴν ἀκράτητον ὁρμὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἣν ὁ Θεὸς ἐνέβαλεν αὐτῷ πρὸς ἀπόκτησιν γνώσεων, ὅτι δὲ αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι δὲν ἔθεσαν ὅρια περιοριστικὰ τοῦ νοός ἀλλὰ βᾶσιν τῶν θεολογικῶν ἐρευνῶν, ἐφ' ἧς ὁ νοὺς στηριζόμενος προάγεται, μέχρι τοῦ σημείου τοῦ ὑπὲρ λόγον τεθειμένου ἐνθα τὴν γνώσιν ἀντικαθιστᾷ ἡ πίστις. Οὐδὲ ἡ Χριστιανικὴ διδασκαλία εἶναι νῦν ἀνεπίδεκτος πλέον ἀναπτύξεως, διότι ἄλλως ὁ ἀνεξάντλητος θησαυρὸς τῆς θείας σοφίας ἔδει νὰ

θεωρεῖται ὡς σῶμα νεκρόν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀξία τῆς θεολογίας, ὡς ἐπιστήμης ἐρευνώσης τὰς χριστιανικὰς διδασκαλίας, δὲν εἶναι ἀσύμφωνος πρὸς τὰς θείας ἀληθείας, ὡς Ῥώσσοι τινες ἰσχυρίζοντο, διότι ὁ χριστιανισμὸς δὲν δεσμεύει τὸν νοῦν, μὴ ἀντιστρατεύμενος πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, μόνον δὲ οἱ νεκρὰν ἔχοντες πίστιν φοβοῦνται μὴ ποτε διὰ τῆς ἐρεύνης διχστροφῶσιν αἱ αἰῶναι ἀλήθειαι. Τοιαῦται ἦσαν αἱ θεολογικαὶ γνώμαι, ἧς ὁ Λυκοῦργος ἀνέπτυξεν ἐξ ἀφορμῆς τῶν κατ' αὐτοῦ κατηγοριῶν τοῦ Ῥώσσου Πολυσάδωφ, ἐξαγόμεναι ὡς ἐφφώνει ἐκ τοῦ πνεύματος τῆς Γραφῆς, ὑποστηρικθεῖσαι μετὰ πολλῆς βεβαιότητος καὶ νοημοσύνης.

Ὁ Λυκοῦργος, εἰθισμένος ἵνα τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ μὴ περιορίζῃ εἰς θεωρίας μόνον καὶ τετριμμένους λόγους, ἀλλ' ἔχων ὑπ' ὄψει μεμορφωμένον ἀκροατήριον θεολόγων σπουδαστῶν, ἐπεξήγει ἐν πλάτει καὶ διευκρίνιζε καὶ τὰς περὶ Γραφῆς θεωρίας. Ἐδίδασκεν ὅθεν πᾶσαν τὴν Γραφήν θεοπνευστον, ἀλλὰ διήρει τὴν θεοπνευστίαν εἰς δύο εἶδη, ἧτοι εἰς τὴν θείαν ἀποκάλυψιν, δι' ἧς εἰς τοὺς ἱεροὺς ἄνδρας ἐφανεροῦντο αἱ θεαὶ ἀλήθειαι, ἐνεργοῦντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οὐσαι ἄλλως ἄγνωστοι εἰς αὐτοὺς, καὶ εἰς θείαν ἐπιστάσιαν, καθ' ἣν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὡς συμπάρεδρον ἐπεστέρα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν θείων ἀληθειῶν, μὴ ἀποκλειομένης ἐνταῦθα καὶ τῆς ἐλευθέρας θελήσεως τῶν ἁγίων ἀνδρῶν. Καὶ εἰς μὲν τὸ πρῶτον μέρος τῆς θεοπνευστίας κατέγραφε τὰς αἰωνίας καὶ ἱερὰς ἀληθείας τὰς συγκροτούσας τὸ σωτηριῶδες κήρυγμα, εἰς δὲ τὸ δεύτερον μέρος τὰ γεγονότα τὰ μὴ ἀποτελοῦντα τὸν πυρῆνα καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ θείου κηρύγματος. Τὴν δόξαν ταύτην ὁ Λυκοῦργος ἐπαρδειγματίζει καὶ διὰ ῥητῶν τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὡς οἱ λόγοι τοῦ ἀποστόλου Παύλου.

«Τὸν φελόνην, ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρωάδι παρὰ Κάρπῳ ἐρχόμενος φέρε καὶ τὰ βιβλία μάλιστα τὰς μεμβράνας» (Β'. Τιμοθ. Δ'. 9—14). Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Ἀποστόλου ἱεροὶ εἰσὶν καὶ θεοὶ κινήσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γραφέντες, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἀληθειῶν, αἵτινες ἄγνωστοι οὐσαι εἰς τοὺς ἱεροὺς ἄνδρας ἔδει νὰ μεταδοθῶσι δι' ἀποκάλυψιν. Ἐπομένως εἰς ταῦτα ὁ Λυκοῦργος ἀπέδιδε τὴν θείαν ἐπιστάσιαν, δεχόμενος ὅμως ὅτι καὶ ταῦτα οὐδὲν εἰσὶν ἁμοιρα θεϊότητος καὶ ἁγιότητος. Δὲν ἦτο δὲ ἡ δόξα αὕτη μόνον τοῦ Λυκούργου

διότι καὶ ὁ ἀοιδίμος Κοντογόνης οὕτως ἐφφώνει (Σειρὰ ἐγκκλ. μαθημ. τ. Ζ'. σελ. 8), παλαιότερον δὲ ἰδίαν ἐξέφρασε γνώμην καὶ ὁ πολὺς Εὐγένιος ὁ Βούλγαρης (Σπαρτίον ἐντρίτον 1804 σελ. 74).
(Ἐπεταὶ τὸ τέλος)

Ἀρχιμ. Ἱεζεκιήλ Βελανιδιώτης.

ΛΟΓΟΣ

Ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ τοῦ ἁγ. Διονυσίου ὑπὸ τοῦ παν. Ἰακώβου Παπαϊωάννου Β'. γραμματέως τῆς ἱερᾶς Συνόδου τελουμένου τοῦ μνημοσύνου τοῦ ἀοιδίου Μεσσαλᾶ.

Μεγαλειοτάτη Εὐσεβεῖς μοι,

Πολλὴ μὲν ἡ ὁδὺν, μεγάλη δὲ ἡ πικρία ἡ ὑπὸ τῆς μνήμης τοῦ θανάτου προσγινομένη παντὶ ἀνθρώπῳ ἐν εἰρήνῃ διάγοντι καὶ εὐδοκούμενῳ ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ. Πολλῷ ὅμως μείζων ἡ πικρία, πλείων δὲ ἡ ὁδὺν ἡ οὐχὶ πλέον ὑπὸ τῆς τοῦ θανάτου μνήμης, ἀλλ' ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ δεινοῦ καὶ ἀνηλεοῦς θανάτου προσγινομένη τοῖς ἐναπολειπομένοις οἰκείοις, ὀρφανοῖς δὲ πλέον, καὶ φίλοις.

Ἡ ὁδὺν δὲ καὶ ἡ πικρία αὕτη, ἡ θλίψις καὶ τὸ ἄλγος τοῦτο εἶνε πολλῶν μέτρῳ ὑπερβολικώτερα, ὅταν ὁ ὑπὸ τοῦ θανάτου ἀρπαζόμενος δὲν εἶνε μόνον τὸ στήριγμα τῆς οἰκογενείας ἔτι, ἀλλὰ καὶ προτετάτης καὶ κηδεμῶν τῶν πενήτων, ἐὰν εἶνε διὰ πάσης τῆς χάριτος τῶν χρεῖαν ἐχόντων εὐεργέτης.

Τοιαύτη τις πικρία ἐπότισε καὶ ἡμᾶς ἐπ' ἐσχάτων ὅτε πρὸ τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἀφηρηπᾶγη ὑπὸ τοῦ θανάτου ὅλως ἀπροσδοκῆτως ὁ πολυσέβαστος καὶ τοῖς πᾶσι πεφιλημένος, ὁ Μεσσαλᾶς Διονύσιος.

Καὶ τότε μὲν πολλὰ ἐγράφησαν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ μεγατίμου τούτου ἀνδρός, ὅποτε καὶ πολλῶν κατενίγη ἡ καρδία καὶ πολλὰ δάκρυα ἐχύθησαν ἐπὶ τῇ ἐπιζημίᾳ τοῦ ἀειμνήστου τελευτῆ, νῦν δὲ, ὅτε ἐπιτελοῦμεν ἱερὸν μνημόσυνον ὑπὲρ αὐτοῦ τῷ παναγάθῳ Θεῷ καὶ ἥδη προσηγάγομεν τὴν ἀναίμακτον τοῦ Δεσποτικοῦ σώματος θυσίαν, ἐπιτραπήτω μοι, ὅπως δι' ὀλίγων λέξεων ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ

τούτου τόπου κοσμήσω τὸ σεπτὸν τοῦ αἰοδίου μνημόσυνον.

Ἡ ἀπὸ τῆς θείας προνοίας εὐνοια παρέσχε τῷ αἰοδίῳ νὰ γεννηθῇ ἐξ ἐγκρίτου πατρός, οὕτινος τὰς διαφόρους ἀριστείας ἔμαθεν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων νὰ θεωρῇ ὡς κέντρον τῆς ἰδίας περὶ τὴν ἀρετὴν αὐτουργίας.

Ὁ τῶν εὐεργετικῶν πράξεων ζῆλος ἀπετέλει ἐκ τῆς παιδικῆς ἔτι αὐτοῦ ἡλικίας μέρος τῆς πρακτικῆς ἐκείνης ἐκπαιδεύσεως, ἣν ἐνσταλίζουσιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν νέων ἀποτελεσματικώτερον τὰ τοῦ οἴκου αὐτῶν παραδείγματα, ἢ ἡ τῶν διδασκάλων θεωρητικὴ ἐρμηνεία.

Φύσει νοήμων καὶ εὐαίσθητος, χρηστὸς καὶ εἰς τὰ καλὰ φιλοτίμως ὀργῶν ἀντεράφη ὑπὸ τῶν γονέων αὐτοῦ μάλα πρεπόντως καὶ ἐξεπαιδεύθη παρὰ σκευάζων ἑαυτὸν εἰς ἀξίωμα διαπρεπὲς καὶ ἄξιον τῆς ἀρετῆς καὶ μορφώσεως αὐτοῦ.

Ἀείποτε εὐγενὴς καὶ χαρίεις, μεγαλόδωρος καὶ μεγαλόθυμος ἀπήλαυε τῆς τιμῆς καὶ ἀγάπης τῶν πάντων, αὐτὸς πρῶτος πρὸς πάντας ἀνεξαίρετως εὐεργετικὸς καὶ προσηνὴς, μειλίχιος καὶ ἀγαθὸς ὑπάρχων.

Ἡ νοημοσύνη τοῦ ἀνδρός, ἡ ἀκεραιότης τοῦ χαρακτῆρος, τὸ ἀξιοσέβαστον τοῦ ἥθους καὶ ἡ καθολικὴ ὑπόληψις ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀειμνήστου ἦσαν τοσοῦτον ἀπαράμυλλα, ὥστε δι' αὐτὰς ταύτας τὰς περικοσμούσας αὐτὸν ἀρετὰς ἐκτιμηθεὶς παρ' ἀπάσης τῆς Β. Οἰκογενείας τῆς σεπτῆς ἡμῶν Ἀνάσσης ὡς κλειδοῦχος προσεληφθῇ.

Ὡς φρόνιμος καὶ πιστὸς οἰκονόμος οὐκ ἔθαψε τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ δοθέν αὐτῷ Τάλαντον τοῦ πλούτου ἀλλὰ διένειμεν αὐτὸ τοῖς πένησιν καὶ παντὶ τῷ χρεῖαν ἔχοντι «Ἐσκόρπισεν ἔδωκε τοῖς πένησιν, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.»

Ἐνόςφω δὲ ἡ γῆ αὕτη μένει ὑπὸ τὸν οὐρανόν, μενοῦσι καὶ τὰ μεγαλοδωρήματα τοῦ μεγατίμου τούτου ἀνδρός.

Ὡς εὐγενὴς καρδίᾳ δὲν ἠδύνατο αὕτη μὲν νὰ ἐντυφᾷ εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς εὐμαρείας καὶ οἱ ἄλλοι νὰ φλογίζωνται εἰς τὴν κάμινον τῆς στερήσεως καὶ πενίας. Ὁ μακάριος διὰ τῶν πράξεων του κατεδείκνυε πάντοτε ὅτι οὔτε πλοῦτος καὶ δόξα, οὔτε ἄλλη τις ματαιότης τοῦ ματαιίου τούτου βίου δύλαται νὰ ἀπομακρύνῃ τὰς μεγάλας καὶ εὐγενεῖς ψυχὰς ἀπὸ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ.

Ἀπέφυγε τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων, ἣν εἴθισται νὰ ἐπιδιώκωσιν οἱ μικροὶ καὶ κοινοί, καὶ ἀγαπῶν τὸ προγονικὸν παράγγελμα «λάθε βιούς» οὐκ ἔστεργε τὰς ἐπιδείξεις, οὐδὲ τοὺς δημοσίους ἐπαίνους.

Ἐχὼν ἀκλονήτους τὰς θρησκευτικὰς του πεποιθήσεις οὐδέποτε ἐγένετο παίγνιον τῶν ποικίλων μορφῶν τῆς πλάνης καὶ τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας. Ἡ ἐλπίς τῆς ἀθανασίας μετατοπίζουσα τὰς κλίσεις τῆς καρδίας ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανόν, ἐνέπνεεν ἐν αὐτῷ αἰσθήματα ἀνάλογα τοῦ ὑψηλοῦ προορισμοῦ. Ἡ δὲ θερμὴ αὐτοῦ πίστις ἐκράτει αὐτὸν μετέωρον μεταξὺ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, τοῦ χρόνου καὶ τῆς αἰωνιότητος.

Ἡ δὲ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη τοσοῦτον ἐνέπνεε τὸν ἀείμνηστον, ὥστε πλήρης ζωῆς καὶ καλοκαγαθίας καὶ εὐγενεστάτης συμπεριφορᾶς διῆλθε τὸν βίον ἐν ἀξιοπρεпеῖα, ἐν χαρᾷ χριστιανικῇ καὶ ἐν καρτεροψυχίᾳ φιλοσοφικῇ, φίλος ἄριστος, πολίτης τίμιος, χριστιανὸς ἀκραίφνης καὶ οἰκογενειάρχης ἀξιοσέβαστος καθ' ὅλον τὸν βίον γενόμενος.

Ναί, οὐ μόνον ἀξιοσέβαστος οἰκογενειάρχης ἀνεδείχθη ἀλλὰ καὶ ἀξιόζηλος.

Ἐάν, Μεγαλειοτάτη, εὐσεβεῖς μοι, καὶ μόνῃ ἡ ἀναστροφή μετὰ τῶν σπουδαίων ἀνθρώπων τὰ μάλιστα συντελῇ εἰς τῶν ἡμετέρων ἡθῶν τὴν βελτίωσιν καὶ τὴν ἀπόκτησιν γνώσεων ποικίλων, ὅποیان ὠφέλειαν δὲν καρποῦνται τὰ τέκνα, ἃ ζῶντα ὑπὸ τὴν πατρικὴν σκιάν ἀναπνέουσι τὴν σοφίαν τὰ ἥθη καὶ τὴν εὐσέβειαν τοιούτων γονέων; Βλέπων τις τὰ τέκνα τοῦ ἀειμνήστου Μεσσαλά, ἐξετάζων τὸν τε ἴδιον καὶ δημόσιον αὐτῶν βίον ἀναλογιζόμενος, τὴν παρὰ πάντων πρὸς αὐτὰ ὑπόληψιν, καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ ἐν τῷ ὅλῳ αὐτῶν βίῳ ἐγκατοπτριζόμενος τὴν εἰκόνα τοῦ πατρός των δύναται νὰ ἀναφωνήσῃ ἄνευ ὑπερβολῆς «οὔτε τὰ τέκνα ταῦτα ἔπρεπεν ἄλλου πατρός τέκνα, οὐδὲ ὁ πατὴρ αὐτῶν ἄλλων τέκνων πατὴρ νὰ ὀνομασθῇ».

Οὕτω δὲ βιώσας, τοιαύτην σύνεσιν καὶ εὐσέβειαν ἐπιδειξάμενος μετέστη πρὸς Κύριον φέρων λαμπρὰν ἀπολογίαν ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐσέβειαν.

Καὶ τοσαῦτα μὲν τὰ παρ' ἐμοῦ σμικρὰ καὶ πενιχρὰ ἐπὶ τῷ ἀειμνήστῳ.

Πρὸς ὑμᾶς δὲ νῦν, εὐσεβεῖς μοι, τὸν λόγον στρέφων οὐδὲν ἕτερον ἔχω εἰπεῖν ἢ τὸ τὰς ἀρετὰς

αὐτοῦ μιμήσασθαι. Αἱ χριστομίμητοι καὶ λαμπραὶ αὐτοῦ ἀγαθοεργίαι ἔστωσαν πᾶσιν ἡμῖν ὑπογραμμός. Ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ εὐσέβεια, ἡ πίστις καὶ τὰ καλὰ ἔργα, τὰ μόνα ἐφόδια διὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ἔστωσαν τὸ ἀντικείμενον τῆς ὑμετέρας φροντίδος.

Σὺ δέ, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, φώτισον καὶ ἐνίσχυσον ἡμᾶς ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐσεβείας, τάξον δὲ καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ πολυτελεύτου Διονυσίου ἐν χώρᾳ ζώντων, ἐν σκηναῖς δικαίων, ἔνθα οὐκ ἔστι πόνος, οὐ θλίψις, οὐ στεναγμός, ἀλλὰ ζωὴ ἀτελεύτητος. Γένοιτο.

Ο ΚΑΝΩΝ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ

Τρεῖς ἱαμβικοὺς κανόνας ἐποίησεν ὁ μέγας Ὑμνογράφος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός. ἓνα εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν, ἕτερον εἰς τὰ Θεοφάνεια, καὶ τὸν τρίτον εἰς τὴν Πεντηκοστήν.

Καὶ τῶν μὲν δύο πρώτων τὴν μετάφρασιν, ἢ μᾶλλον, εἰς νεοελληνικὴν παράφρασιν ἐδημοσίευσάμεν, χάριν τῶν κληρικῶν καὶ ἱεροψαλτῶν καὶ πάντων τῶν εὐσεβῶν ἀπ' ἐκκλησίας ἀκροατῶν, ἐν τοῖς φυλλαδίοις τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου, ἔτος Θ'. ἀρθ. 17. Ἰανουαρ. 15. 1906 καὶ ἔτος ΙΒ'. ἀρθ. 87—88. 15 Δεκεμ. 1908, καὶ 1. Ἰανουαρ. 1909. Σήμερον δημοσιεύομεν τὴν παράφρασιν τοῦ τρίτου κανόνος.

Καὶ πάντες μὲν οἱ τρεῖς Κανόνες περιέχουσιν ὑψηλὰς ἐννοίας, ἀλλ' ὁ τῆς Πεντηκοστῆς ὑπερέχει τῶν ἄλλων δύο, διότι ὁ ὑμνογράφος ἐθεολόγησε περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος· διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀσκητικὴ αὐτοῦ γλῶσσα εἶναι πολυσυνθετωτέρα καὶ δυσκολωτέρα, αἱ λέξεις καὶ οἱ ὅροι δυσχερέστεροι πρὸς παράφρασιν.

Ἰαμβικός Κανὼν, ὡς εἶπομεν καὶ ἄλλοτε, λέγεται διότι τὰ Τροπάρια τῶν Ὁδῶν αὐτοῦ σύγκεινται ἐκ στίχων ἱαμβικῶν. Ἐκαστος τούτων ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐξ ἱάμβους· ἱάμβος δὲ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μετρικῇ λέγεται ὁ ἐκ μιᾶς συλλαβῆς φύσει ἢ θέσει μακρᾶς καὶ μιᾶς βραχείας συγκείμενος ποῦς (— —)· π.χ.

Θεῖφ | καλυ | φθεις ὁ | βραδύ | γλωσσος | γνόφω

— — — — —

Σημειωτέον ὅμως ὅτι τὸν κανόνα τοῦτον τοῦ

μέτρου οὐχὶ πάντοτε αὐστηρῶς τηρεῖ ὁ ἡμέτερος ποιητής.

ᾠδὴ Α'.

Θεῖφ καλυφθεις ὁ βραδύγλωσσος γνόφω
Ἐρρητόρευσε τὸν θεόγραφον νόμον,
Ἰλὺν γὰρ ἐκτινάξας ὁμματος νόου,
Ὅρξ' τὸν ὄντα καὶ μυεῖται Πνεύματος,
Γνώσιν γεραίρων εὐθέσι τοῖς ἄσμασι.

Ὁ Μωϋσῆς, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν Γραφὴν (Ἐξοδ. Δ'. 10) ἦτο βραδύγλωσσος, καλυφθεις ὑπὸ σκοτεινῆς νεφέλης ἐρρητόρευσε τὸν θεόγραφον Νόμον· διότι ἀποτινάξας ἀπὸ τῶν νεκρῶν τοῦ ὁμμάτων τὴν ἰλύν, τὴν λάσπην καὶ ἀκαθαρσίαν τῆς ἀμαρτίας, εἶδε τὸν ὄντα Θεόν, καὶ ἐμυήθη, ἐδιδάχθη τὴν μυστηριώδη γνώσιν τοῦ ἁγ. Πνεύματος, γεραίρων Αὐτὸ διὰ τῶν θείων ἄσμάτων.

Ἐφη τὸ σεπτὸν καὶ σεβάσμιον στόμα,
Νοσφισμός ὑμῖν οὐ γενήσεται φίλοι·
Ἐγὼ γὰρ εἰς πατρῶον ὕψιστον θρόνον
Συνεδριάζων, ἐκχεῶ τοῦ Πνεύματος
λάμψαι ποθοῦσι τὴν χάριν τὴν ἄφθονον

Εἶπε τὸ σεπτὸν καὶ σεβάσμιον στόμα τοῦ Ι. Χριστοῦ: χωρισμός ἀπὸ ὑμᾶς τοὺς φίλους δὲν θὰ γίνῃ¹⁾· διότι ἐγὼ παρὰ τὸν τοῦ Πατρὸς μου ὕψιστον θρόνον μένων, θὰ ἀποστείλω τὸ Πνεῦμα εἰς τοὺς ποθοῦντας τὴν λάμψην ἢ χάριν ἢ ἄφθονον.

Ὅρος βεβηκὼς ἀτρεκέστατος λόγος
Γαληνόμορφον ἐκτελεῖ τὴν καρδίαν·
Ἔργον γὰρ ἐκπεράνας, εὐφρανε φίλους,
Πνοῇ βιαίᾳ καὶ πυρὸς γλωττώμασι
Νείμας τὸ Πνεῦμα Χριστός, ὡς ὑπέσχετο.

Εἰς τὸ Ὅρος τῶν Ἑλαιῶν ἀναβάς ὁ ἀληθέστατος Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἐπλήρωσε γαλήνης τὴν καρδίαν τῶν μαθητῶν. Διότι τελειώσας τὸ ἔργον αὐτοῦ, εὐφρανε τοὺς φίλους του, διανείμας μὲ βιαίαν πνοὴν καὶ μὲ πυρίνας γλώσσας τὸ Πνεῦμα ὁ Χριστός, καθὼς ὑπέσχεθη.

ᾠδὴ Γ'.

Ἐρρηξε γαστρός ἡτεκνουμένης πέδας
Ἵβριν τε δυσκᾶθεκτον εὐτεκνουμένης

(1) «Ὁὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὄρφανούς· ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς . . . Ὑμεῖς ἐν ἐμοί, καγὼ ἐν ὑμῖν. Πάλιν ὀφθαίμαι ὑμᾶς . . . Πάτερ, θέλω, ἵνα ὅπου εἰμι ἐγώ, κακεῖνοι ὦσι μετ' ἐμοῦ» (Ἰωάν. 1 ΣΤ' καὶ ΙΖ'.)

Μόνη προσευχή τῆς Προφήτιδος πάλαι.
Ἄννης φερούσης πνεῦμα συντετριμμένον
Πρὸς τὸν δυνάστην καὶ Θεὸν τῶν γνώσεων.

Διέρρηξε τὸ πάλαι, ἐσύντριψε, τὰς πέδας τὰς
ἀλύσεις, τῆς γαστροῦ, τῆς μὴ γεννώσης τέκνα (τῆς
μητρὸς τοῦ Σιμουὴλ, Ἄννης) καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν
τὴν ἀκατάβλητον τῆς γεννησάσης πολλὰ
τέκνα (Φαννάνης) μόνον ἢ προσευχή τῆς Προφήτιδος
Ἄννης, ἡ ὁποία ἔφερε τὸ πνεῦμα τῆς συντετριμ-
μένον ἐνώπιον τοῦ Δυνάστου καὶ Θεοῦ τοῦ παντο-
γνώστου προσευχηθεῖσα.

Ἀληπτος ἐστὶν ἡ Θεαρχικωτάτη.
Ρήτορας γὰρ ἐξέφηγε τοὺς ἀγραμμάτους
Ἄλις σοφιστὰς συστομίζοντας λόγῳ
Καὶ τῆς βαθείας νυκτὸς ἐξαιρουμένους
Λαοὺς ἀπείρους ἀστραπῇ τοῦ Πνεύματος.

Ἀκατάληπτος καὶ ἀκατανόητος εἶναι ἡ Θεαρχικωτάτη Τριάς· διότι ῥήτορας ἀνέδειξε τοὺς
ἀγραμμάτους ἀποστόλους, οἵτινες τοὺς πολὺ σοφοὺς
(ἄλις σοφιστὰς) ἀπεστόμωσαν διὰ τοῦ λόγου των
καὶ τῆς βαθείας νυκτὸς τῆς ἀμαθείας ἔσωσαν λαοὺς
ἀπείρους, διὰ τῆς ἀστραπῆς, τοῦ φωτός, τοῦ ἁγίου
Πνεύματος.

Ἦν ἐκπορευτὴν ἐξ ἀγεννήτου φάους
Τὸ πανσθενουργόφωτον ἄφθιτον σέλας
Ὁὗ τὴν δ' Ὑῖου πατρικῆς ἐξουσίας
Νῦν ἐμφανίζει συμφυῇ φρυκτωρίαν,
Πυρῶδες ἦχος ἡ Σιών τοῖς ἔθνεσι.

Ἦτο ἐκπορευτὴν (=ἐκπορεύεται) ἐκ τοῦ ἀγεν-
νήτου καὶ ἀνάρχου Φωτός (τοῦ Πατρὸς) τὸ παντο-
δύναμον καὶ φωτεινὸν ἀθάνατον ἄστρον (=τὸ Ἀ-
θάνατον ἅγ. Πνεῦμα) τοῦ ὁποίου (ἅγ. Πνεύματος)
τὴν διὰ τοῦ Ὑῖου συμφυῇ λάμψιν τῆς πατρικῆς ἐξου-
σίας ἐμφανίζει τῶρα εἰς τὰ ἔθνη ἦχος μέγας, ἡ
Σιών· ἦτοι, ὁ ἦχος ὁ συνοδευόμενος μὲ πυρίνας
γλώσσας καὶ ἀκουσθεῖς ἐν Σιών (Ἱερουσαλήμ) κα-
θιστᾷ ἐμφανῆ εἰς τὰ ἔθνη τὴν διὰ τοῦ Ὑῖου συμ-
φυᾶ (δηλ. ἀχώριστον) λάμψιν τῆς ἐξουσίας τοῦ
Πατρὸς. τὸ ἅγ. Πνεῦμα, δηλαδὴ, δεικνύει εἰς τοὺς
ἀνθρώπους ὅτι τὴν αὐτὴν θεῖαν ἐξουσίαν καὶ δύνα-
μιν Αὐτὸ ἔχει μετὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Ὑῖου («Μία
δύναμις, μία θεότης»).

ᾠδὴ Δ'.

Ἀναξ ἀνάκτων οἶος ἐξ οἴου μόνος
Λόγος προελθὼν, Πατὴρ ἐξ ἀναίτιου

Ἰσοσθενὲς σου Πνεῦμα τοῖς ἀποστόλοις
Νημερτὲς ἐξέπεμψας ὡς εὐεργέτης
Ἄδουσι δόξα τῷ κράτει σου, Κύριε.

ᾠ Βασιλεῦ τῶν Βασιλέων, εἰς μόνος Λόγος γεν-
νηθεὶς ἐκ Πατρὸς μόνου, τοῦ μὴ ἔχοντος αἰτίαν
καὶ ἀρχὴν (=ἀνάρχου) σὺ ἐξέπεμψας, ὡς εὐεργέ-
ται, τὸ νημερτὲς = τὸ ἀλάνθαστον, τὸ ἀληθὲς
Πνεῦμα σου, καὶ ἰσοσθενὲς = τὸ ἔχον ἴσην θεῖαν
δύναμιν, τοῖς Ἀποστόλοις, ψάλλουσι, Δόξα τῷ κρά-
τει σου, Κύριε.

Λουτρὸν τὸ θεῖον τῆς παλιγγενεσίας
Λόγῳ κεραννύς συντεθειμένη φύσει
Ὅμβροβλυτεῖς μου ρεῖθρον ἐξ ἀκηράτου
Νενυγμένης σου Πλευρᾶς, ὦ Θεοῦ Λόγε
Ἐπισφραγίζων τῇ ζέσει τοῦ Πνεύματος.

Ὁ Λόγε τοῦ Θεοῦ, ὅστις τὸ λουτρὸν τὸ θεῖον
τῆς παλιγγενεσίας (τὸ βάπτισμα) διὰ τοῦ λόγου
συνήνωσας εἰς σύνθετον φύσιν, βρέχεις εἰς ἐμέ,
πλημμυρεῖς, δίδεις ἀφθόνως ἐκ τῆς ἀθανάτου νε-
νυγμένης σου πλευρᾶς τὸ ρεῖθρον (τῆς Μεταλήψεως)
ἐπισφραγίζων διὰ τῆς ζέσεως καὶ θερμότητος τοῦ
Πνεύματος αὐτό.

Διὰ τῶν λόγων τούτων ἐννοεῖται ὅτι ὁ Σωτὴρ
ἡμῶν ἔδωκεν ἡμῖν τὰ δύο μέγιστα μυστήρια, τοῦ
Βαπτίσματος καὶ τῆς Μεταλήψεως, ἐπιβεβαιῶν
τὴν θεῖαν χάριν τοῦ ἁγ. Πνεύματος.

Κάμπτει τὰ πάντα τῷ Παρακλήτῳ γόνῳ
Γόνῳ τε Πατρός, Πατρὶ συμφευστάτῳ.
Ἐν γὰρ προσώποις οἶδε τριτοῖς οὐσίαν
Νημερτὲς, ἀπρόσιτον, ἄχρονον, μίαν
Ἐλαμψε φῶς γὰρ ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος.

Τὰ πάντα κλίνουσι γόνῳ εἰς τὸν Παρακλήτον καὶ
εἰς τὸν Ὑῖον τοῦ Πατρὸς τὸν τῆς αὐτῆς φύσεως μὲ
τὸν Πατέρα. Διότι εἰς τὰ Τρία Πρόσωπα γνωρί-
ζουσι πάντες μίαν τῆς Τριάδος οὐσίαν ἀληθῆ, ἀ-
πρόσιτον (ἢ ἀδυνατοῦσιν ὡς ἄνθρωποι νὰ πλησιά-
σωσι) καὶ ἄχρονον· ἐπεὶ δὲ ἔλαμψεν εἰς ἡμᾶς ἡ χά-
ρις τοῦ ἁγ. Πνεύματος.

Τελεῖσθε πάντες τῇ Θεαρχικωτάτῃ
Ὅσοι λατρεύαται τῆς Τριφεγγοῦς Οὐσίας
Ὑπερφυῶς τελεῖ γὰρ ὡς εὐεργέτης
Καὶ πυρσολαμπεῖ Χριστὸς εἰς σωτηρίαν
Ὅλην πορίζων τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος

Ἀφιερῶσθε πάντες καὶ ἀγιάζεσθε διὰ τῆς

Θεαρχικωτάτης ἁγ. Τριάδος, ὅσοι λατρεύετε τὴν Τριφεγγὴ θεῖαν Οὐσίαν. Διότι ὑπερφυσικῶς ἀγιάζει ὡς εὐεργέτης ὁ Χριστὸς καὶ λάμπει τὸν πυρσὸν τῆς θείας χάριτος πρὸς σωτηρίαν, ὁλόκληρον δίδων εἰς ἡμᾶς τὴν χάριν τοῦ ἁγ. Πνεύματος.

ᾠδὴ Ε'.

Λυτήριον κάθαρσιν ἀμπλακημάτων
Πυρίπνουν δέξασθε Πνεύματος δρόσον
ᾧ τέκνα φωτόμορφα τῆς Ἐκκλησίας.
Νῦν ἐκ Σιών γὰρ ἐξελήλυθε νόμος
Ἡ γλωσσοπυρσόμορφος Πνεύματος χάρις.

ᾧ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας φωτόμορφα (=ἔχοντα τὴν μορφήν φωτισμένην) δέχθητε τὴν πυρίπνουν δρόσον τοῦ Πνεύματος ὡς κάθαρσιν λύουσιν τὰ ἀμπλακήματα (=συγχωροῦσιν τὰ ἁμαρτήματα). Διότι τώρα ἐκ Σιών, τῆς Νέας Ἱερουσαλήμ, ἐξῆλθε νόμος, ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος, ἡ γλωσσοπυρσόμορφος, ἡ ἔχουσα μορφήν πυρίνων γλωσσῶν.

Καθὼς περ εὐδόκησεν αὐτεξουσίως
Ἀδέσποτον κάτεισι Πνεῦμα πατρόθεν
Σοφίζου ἐν γλώσσησι τοὺς Ἀποστόλους
Ἐπισφραγίζον τὸν φρέσβιον Λόγον
Πατροσθενὲς ξύμμορφον, ὃν Σωτὴρ ἔφη.

Καθὼς βεβαίως εὐδόκησεν αὐτεξουσίως κατήλθε παρὰ τοῦ Πατρὸς τὸ Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον εἶνε ἀδέσποτον, ἦτοι ἐλευθέρον (διότι εἶναι ἐπίσης Θεός), ἐσόφισε διὰ τῶν γλωσσῶν τοὺς ἀποστόλους, ἐπισφάγισεν, ἦτοι ἐπιβεβαίωσε τὸν φέροντα, τὸν δίδοντα τὴν ζωὴν Θεὸν Λόγον, καὶ τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν μετὰ τὸν Πατέρα, καθὼς αὐτὸς ὁ Σωτὴρ εἶπε (1).

Ἦτο τὰς φρένας μὲν ἐξ ἁμαρτίας
Κ' αὐτῷ κατεσκεύαζε τῶν ἀποστόλων
Θεὸς Λόγος πάνταρχος, ἄχραντον δόμον
Ὁμοσθενοὺς δὲ καὶ συνουσιούμενον
Νῦν ἐγκατοικίζεται Πνεῦματος φάσι.

Ἦτο τὰς φρένας, ἐθεράπευε τὸν νοῦν μὲν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ὁ Θεὸς Λόγος ὁ Πάνταρχος (=ἄρχων τῶν πάντων), καὶ δι' ἐαυτὸν κατεσκεύαζε τὸν ἄχραντον δόμον (=οἶκον) τῶν Ἀποστόλων, ἦτοι τὴν Ἐκκλησίαν, ἐγκατοικίζεται δὲ τώρα εἰς αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν τὸ πῶς τοῦ ἁγ. Πνεύματος, τοῦ ὁμοδυνάμου καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς θείας οὐσίας.

(Ἐπεται τὸ τέλος)

Σπ. Παπαγεωργίος

(1) «Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος... ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ» Ἰωάν. ιε'. 26 καὶ ις'. 13 κεφ. ζ'.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΤΩΝ ΔΥΣΚΟΛΩΤΕΡΩΝ ΣΤΑΤΤΕΛΙΚΩΝ ΧΟΡΙΩΝ

(Συνέχεια, ἰδὲ προηγούμενον φύλλον).

163) Λουκ. ι'. 29. «Ὁ δέ, θέλων δικαιοῦν ἑαυτὸν, εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Καὶ τίς ἐστὶ μου πλησίον;»

Ἀφ' οὗ ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος παρεπέμφθη ὁ νομοδιδάσκαλος εἰς τὸν νόμον καὶ οὕτω ἀπεδείχθη, ὅτι ἐν τῷ νόμῳ ὑπῆρχεν ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτοῦ καὶ ἐπομένως περιττὴ ἦτο αὕτη, οὕτως, θέλων νὰ δικαιολογήσῃ ἑαυτὸν διὰ τὴν ἐρώτησιν ἐκείνην, ζητεῖ παρὰ τοῦ Ἰησοῦ νὰ ἀποφανθῇ γνώμην περὶ τοῦ ζηηρότατου τότε συζητουμένου περ' Ἑβραίους ζητήματος, ποῖος εἶναι ὁ πλησίον, ὃν ὀφείλει ν' ἀγαπᾷ ὡς ἑαυτόν.

164) Λουκ. ι'. 42. «Ἐνὸς δέ ἐστι χρεία. Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἐπ' αὐτῆς».

Ἐνὸς δέ ἐστι χρεία ἦτοι τοῦ ἔργου τῆς σωτηρίας καὶ αἰωνίας ζωῆς· ἡ σωτηρία αὕτη καὶ αἰώνιος ζωὴ εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου, διό καὶ ὀφείλει οὗτος ὑπὲρ αὐτῆς πρωτίστα καὶ μάλιστα νὰ μεριμνᾷ καὶ μοχθῇ. Ταῦτα λέγων ὁ Ἰησοῦς, δὲν κατακρίνει μὲν τὸ ἔργον τῆς Μάρθας, ὅπερ καὶ ἐξ ἀγάπης πρὸς αὐτὸν ἐγένετο καὶ ἀναγκαῖον ἦτο· ἐπαινεῖ δ' ὅμως καὶ προκρίνει τὸ ἔργον τῆς Μαρίας ὡς ἀναγκαιότερον καὶ ὡς τοιοῦτον, ὅπερ οὐδέποτε, οὐδὲν μετὰ θάνατον, θὰ ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἐργασθέντος αὐτό. Παρατηρητέον ἐνταῦθα, ὅτι οἱ τῆς Ἐκκλησίας Διδάσκαλοι καὶ Πατέρες ἐν ταῖς ἀδελφαῖς ταύταις διαβλέπουσι τὸν τύπον τοῦ πρακτικοῦ καὶ τοῦ θεωρητικοῦ βίου καὶ συμφῶνως τῷ Σωτῆρι προτιμῶσι τοῦτον ἐκείνου, συνάμα δὲ διδάσκουσιν, ὅτι ἐν τῇ ἁρμονικῇ ἐνώσει τοῦ πρακτικοῦ καὶ πνευματικοῦ βίου ἔγκειται ἡ τοῦ χριστιανικοῦ βίου τελειότης κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ Ἀποστόλων.

165) ια'. 13. «Εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε ἀγαθὰ δόματα διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ Πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει Πνεῦμα Ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;»

Ἡ τοῦ Θεοῦ δόσις τοῖς ἀνθρώποις εἶναι Πνεῦμα

Ἄγιον μετὰ τῶν οὐρανίων αὐτοῦ χαρισμάτων. Τοῦτο εἶναι τὸ μέγιστον τοῦ Θεοῦ δῶρον καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἐχέγγυον, ὅτι ὁ λαβὼν αὐτὸ παρὰ τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς πάντως θὰ λάβῃ καὶ ὅ,τιδήποτε ἄλλο ζητήσῃ ὄντως ἀληθινὸν καὶ ὠφέλιμον ἀγαθόν, δι' οὗ δὲν ἐμβάλλεται εἰς κίνδυνον ἢ αἰώνιος ἡμῶν σωτηρία.

166) Λουκ. ια'. 40 καὶ 41 «Ἀφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησε; πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην· καὶ ἰδοὺ, πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστίν».

Ἐλέγχονται ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος οἱ Φαρισαῖοι ὡς ἐπιμελῶς καθαρίζοντες τὸ σῶμα, οὐχ ὅμως καὶ τὴν ψυχὴν, ἥτις ἐπίσης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐδημιουργήθη, ὅπως καὶ τὸ σῶμα. Ἐπειδὴ δὲ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην κακίαν ἐμόλυνε τὴν ψυχὴν τῶν Φαρισαίων ἡ ἁρπαγὴ (πρβ. στίχ. 39), διὰ τοῦτο ἐν τῷ 41 στίχῳ συνιστᾷ αὐτοῖς ὁ Κύριος ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν τὴν ἐλεημοσύνην. Διὰ τῆς ἐλεημοσύνης δὲ καὶ οὐχὶ διὰ τῶν συνήθων κατὰ παράδοσιν λούσεων καὶ νίψεων θὰ καθαρισθῶσι καὶ θὰ ἀγιασθῶσι πάντες, ὅσα ἔχουσιν.

167) Λουκ. ια'. 52. «Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσήλθετε, καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε».

Ταλανίζει ὁ Σωτὴρ τοὺς παρ' Ἰουδαίοις νομοδιδασκάλους, οἵτινες, μεγίστην ἔχοντες ἐπὶ τοῦ λαοῦ ἐπιρροήν, αἵτιοι ἐγένοντο διὰ τῶν ψευδολογιῶν καὶ βλαδιουργιῶν αὐτῶν, ὥστε, ὅπως αὐτοὶ ἐμειναν ἐκτὸς τοῦ ναοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ θείας γνώσεως καὶ σοφίας, οὕτω νὰ μένωσι καὶ οἱ θελήσαντες νὰ εἰσέλθωσιν εἰς αὐτόν.

Φ. Η. Παπαδόπουλος

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

«Einleitung in das Neue Testament» ὑπὸ Caspar René Gregory Leipzig (1909).

ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Λιψίας ἀκάματος καθηγητὴς τῆς Θεολογίας κ. C. R. Gregory ἐξέδοτο Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην ἐκ σελίδων 804. Τὸ ἔργον εἶναι ἀφιερωμένον εἰς τὸν μέγαν τῆς Γερμανίας θεολόγον A. Harnack.

Ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ (σ. 1-25) ὁ συγγραφεὺς πραγ-

ματεύεται περὶ τῆς κριτικῆς, τοῦ σκοποῦ τῆς Εἰσαγωγῆς, τῶν βοηθητικῶν ἐπιστημῶν, τῆς ἱστορίας τῆς Εἰσαγωγῆς καὶ περὶ τῶν ὁρίων αὐτῆς, ὅτι δηλ. αὕτη δὲν πρέπει νὰ ἐξετάζῃ τὰ μὴ κανονικὰ βιβλία.

Ἐν τῷ Α' μέρει τοῦ βιβλίου (σ. 26-401), ὑπὸ τὸν τίτλον «Κριτικὴ τοῦ κανόνος», ἐξετάζονται πρῶτον εἰσαγωγικά τινα ζητήματα (περὶ τοῦ ὅρου «κανών», περὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ κανόνος, περὶ τῆς συγκοινωνίας ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ κράτει, ἵνα κατανοηθῇ ἡ διάδοσις τῆς Γραφῆς εἰς τὰς διαφόρους χώρας, καὶ τέλος περὶ τοῦ τρόπου τῆς, κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, γραφῆς καὶ διαδόσεως τῶν βιβλίων)· μετὰ ταῦτα δὲ ἀκολουθεῖ ἡ κριτικὴ τοῦ κανόνος κατ' ἐποχάς, ἔνθα ἐξετάζονται αἱ περὶ τῶν βιβλίων τῆς Κ. Δ. μαρτυρίαι καὶ αἱ περὶ τοῦ κύρους αὐτῶν γνώμαι ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων μέχρις ἡμῶν (ἐποχὴ: ἀποστολική, Πολυκάρπου, Εἰρηναίου, Ὁριγένους, Εὐσεβίου, Θεοδώρου Μοψουεστίας, Μεσαίωνος, Μεταρρυθμίσεως, νεωτέρων χρόνων).

Ἐν τῷ Β' μέρει τοῦ βιβλίου (σ. 402—645), ὑπὸ τὸν τίτλον «Κριτικὴ τοῦ κειμένου», ἐξετάζει ὁ συγγραφεὺς περὶ τοῦ τρόπου τῆς γραφῆς καὶ τῆς διαδόσεως τῶν βιβλίων τῆς Κ. Δ., περὶ τῶν κωδίκων αὐτῆς γενικῶς καὶ καθ' ἕκαστον, περὶ τῶν κατὰ κυριακὰς περικοπὰς συντεταγμένων Εὐαγγελίων, περὶ τῶν μεταφράσεων, περὶ τῶν παρὰ τοῖς πατράσι μαρτυριῶν, περὶ τῶν ἐκδόσεων τῆς Κ. Δ., περὶ τῆς σειρᾶς τῶν βιβλίων τῆς Κ. Δ., περὶ τῆς διαίρέσεως εἰς κεφάλαια καὶ στίχους, περὶ τῆς εὐαγγελικῆς ἁρμονίας τοῦ Εὐσεβίου, περὶ στίξεως, περὶ διαίρέσεως τῶν κωδίκων κατὰ τάξεις καὶ τέλος περιέχεται κριτικὴ νόθων ἢ ἀμφισβητουμένων χωρίων τῆς Κ. Δ. (1. Ἰω. Ε'. 7—8, Μάρ. ΙΓ'. 9—20. Ἰω. Ζ'. 53—Η'. 11 κ.τ.λ.).

Ἐν τῷ Γ' μέρει τοῦ βιβλίου (σ. 646—787), ὑπὸ τὸν τίτλον «Κριτικὴ τῶν βιβλίων», ἐξετάζει ὁ συγγραφεὺς τὰς συνθήκας τῆς συγγραφῆς τῶν βιβλίων τῆς Κ. Δ. Καὶ πρῶτον μὲν πραγματεύεται περὶ τῶν ἐξ μεγάλων ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου (Α' καὶ Β' πρὸς Θεσσαλονικεῖς, πρὸς Γαλάτας, Α' Β' πρὸς Κορινθίους, πρὸς Ῥωμαίους, ὅς θεωρεῖ γραφείσας μεταξὺ 50 καὶ 54), ἀκολουθῶς περὶ τῆς Α' Πέτρου (γραφεῖσης μεταξὺ 45 καὶ 60), περὶ τῶν ἐπι-

στολῶν τοῦ Παύλου πρὸς Κολοσσαεῖς, Φιλήμονα, Ἐφεσίους (γραφείσας μεταξὺ 54 καὶ 56) καὶ πρὸς Φιλιππησίους (τέλος τοῦ 58), περὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἰακώβου καὶ τῶν ποιμαντικῶν ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου (τῶν τελευταίων αὐτοῦ). Κατόπιν ὁ συγγραφεὺς ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἰούδα (περὶ τὸ 60), τῆς πρὸς Ἑβραίους (μεταξὺ 62 καὶ 70, πιθανώτατα ὑπὸ τοῦ Βαρνάβα) καὶ τῆς Ἀποκαλύψεως (πιθνώτερον περὶ τὸ 70, ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Ἰωάννου). τὰ τρία τελευταῖα βιβλία θεωρεῖ ὡς τὴν ἰουδαϊζουσαν μορφήν τῆς πρώτης χριστιανικῆς φιλολογίας.

Μετὰ ταῦτα ὁ συγγραφεὺς ἐν τῇ ἐξετάσει τῶν συνοπτικῶν εὐαγγελίων, συνοφίζει τὰς διαφορὰς ὑποθέσεις περὶ τῆς σχέσεώς των, ἀποδέχεται ὡς ἀρχαιότερον τὸ κατὰ Μάρκον εὐαγγέλιον (περὶ τὸ 60), β. τὸ κατὰ Ματθαῖον καὶ γ. τὸ κατὰ Λουκᾶν (70—75). Πιθανὴν θεωρεῖ τὴν γνώμην, καθ' ἣν ὡς κοινὴ πηγὴ καὶ τῶν τριῶν εὐαγγελιστῶν ἐχρησίμευσαν τὰ ἀραμαϊστὶ γραφέντα καὶ τάχιστα ἑλληνιστὶ μεταφρασθέντα «Λόγια» (πρὸ τοῦ 60, ἴσως ὑπὸ τοῦ Ματθαίου), περὶ ὧν ὁμιλεῖ ὁ Παπίας. Τὰς Πράξεις τῶν ἀποστόλων ἔγραψεν ὁ Λουκᾶς (μεταξὺ 70 καὶ 85), ὁ δὲ ἀπόστολος Ἰωάννης εἶναι ὁ συγγραφεὺς καὶ τοῦ εὐαγγελίου (τελευτῶντος τοῦ Α. αἰῶνος) καὶ τῶν τριῶν ἐπιστολῶν.

Ἐν παραρτήματι τέλος ἐξετάζει ὁ κ. Gregory τὴν Β. Πέτρου, ἣν θεωρεῖ ὡς τὸ μόνον ψευδεπίγραφον βιβλίον τῆς Κ. Δ., γραφὲν τὸ πρῶτον τέταρτον τοῦ Β. αἰῶνος, ἢ καὶ ἐπιλέγει τὸσον ἀβεβαιὰ εἶναι τὰ κατ' αὐτήν, ὥστε δὲν θὰ ἠδύνατό τις νὰ κατηγορηθῇ ἐμμένων εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς γνησιότητος τῆς ἐπιστολῆς ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν.

Τοιοῦτο ἐν συντομίᾳ τὸ μετ' ἰδιαζούσης φιλοπονίας συντεταγμένον ἔργον τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ.

Μ.

ΣΚΕΨΕΙΣ

1. Καὶ ἐκεῖνος εἶνε ἀγνώμων, ὅστις τὴν εὐεργεσίαν δὲν ἀνταποδίδει μετὰ τόκου.

2. Ἡ ἀπιστία εἶνε ἡ αἰτία καὶ ἀρχὴ ὅλων τῶν ἁμαρτιῶν.

3. Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῆς ἐπιθυμίας νὰ μὴ ὑπάρχῃ Θεός, ὅστις θὰ τιμωρήσῃ τὰς κακὰς

αὐτῶν πράξεις, ἄγονται εἰς τὸ σφαλερὸν συμπέρασμα. ὅτι δὲν ὑπάρχει Θεός.

4. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ φροντίζῃ νὰ ζῇ ἀξίως τῆς ἀθανασίας, εἰς ἣν εἶνε προωρισμένος.

5. Ἡ διαβολὴ ἐξαπλοῦται ταχέως, διότι παρ' ὅλων εὐχαρίστως ἀκούεται.

6. Πιστεύομεν συχνάκις εἰς ὅτι οἱ ἄνθρωποι ὑπόσχονται καὶ δυσπιστοῦμεν εἰς ὅτι ὑπόσχεται εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός.

7. Ὅσοι περισσότερον ἀγαπᾷ τις τὴν ἀλήθειαν, τόσον πλησιάζει τὸν Θεόν.

8. Ἡ ἀλήθεια ὁδηγεῖ εἰς τὴν εὐσέβειαν ὡς ἡ εὐσέβεια ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀλήθειαν.

9. Εἶνε μέγα νὰ γνωρίζῃ τις, τί δὲν γνωρίζει.

10. Ὅστις δὲν ὀργίζεται διὰ τὰς ἁμαρτίας, δέχεται αὐτάς.

11. Ἡ ἀμφιβολία εἶνε ὁ θάνατος τῆς πίστεως.

12. Ἡ ἐπιστροφή τοῦ ἀπίστου εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ ἡ κατ' αὐτὴν μεταβολὴ εἶνε ἐν τῶν μεγαλειτέρων θαυμάτων.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Ὁ Lavater ἔλεγεν «ὡς οἱ ἀστέρες λάμπουσιν ὠραιότερον ἐν τῷ σκότει τοῦ μεσονυκτίου, οὕτω καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ δεικνύται ὠραιότερον ἐν ταῖς σκοτειναῖς ἡμέραις τῶν δοκιμασιῶν καὶ τῆς ἀνάγκης».

*

*

Ὁ ἱερεὺς Strauss εἰς τινὰ παραπονούμενον πάντοτε διὰ τὰς δυστυχίας αὐτοῦ καὶ τὰ παθήματα ἔδωκε τὴν ἀκόλουθον συμβουλὴν «ὅταν τις κεῖται ἐν ταῖς ἀκάνθαις, ὡς σύ, δὲν πρέπει νὰ κινή τὸν ἑαυτὸν του, διότι οὕτω ἀντὶ νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ κακοῦ κεντᾶται περισσότερον».

*

*

Ὁ αὐτὸς ἔλεγεν «ὡς τὰ νεαρὰ φυτὰ προφυλάττομεν ἐπιθέτοντες ἐπ' αὐτῶν ἀκάνθας, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τὰς νεαράς καὶ ἀδοκίμαστους ψυχὰς προφυλάττει ἐπιφέρων αὐταῖς δυσκολίας».

ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ

Συνεισέφερον μέχρι τοῦδε πρὸς ἀποτελέσειν τοῦ πρὸς ἐξέτασιν τοῦ τελειοφοίτου τῆς Θεολογίας ἀπαιτουμένου ποσοῦ οἱ κ. κ. Σ. Λάμπρος 3, Δ. Λάμ-

ψας 2, Χρ. Παπακοινομόμος 2, 'Ιάκ. Παπαϊωάννου 2, Β. Καραγδούρης 1, Π. 'Ηλιόπουλος 1, Δ. Μάζης 2, 'Αθ. Παπακωνσταντίνου 2, 'Ιεζ. Βελανιδιώτης 2, Θεολογικός Σύνδεσμος 10, Δημ. Σ. Μπαλάνος 10, 'Ελένη Σ. Μπαλάνου 4, 'Αριστ. Σ. Μπαλάνου 2, Θ. Λεγάκης 2, Στέφ. Τσακμάκης 2, Κ. Δουβουνιώτης 10, 'Ανώνυμος 5, ό κ. Τ. 5, ό κ. Ρ. 1.

Τοῖς συνενεγκοῖσιν ὑπὲρ τόσον ἱεροῦ σκοποῦ τὰς θερμότερας τῶν εὐχαριστιῶν μας. Ἐχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι τὰ ὑπολειπόμενα ταχέως θέλουσι συμπληρωθῇ, ἵνα οὕτω καταστῇ δυνατὴ ἡ ἐξέτασις πρὸ τοῦ τέλους τοῦ Πανεπιστημιακοῦ ἔτους (15 'Ιουνίου).

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

— Μετὰ χαρᾶς πληροφορούμεθα ὅτι μετὰ ἐπιτυχῇ ἐγχείρησιν ἐδελτιώθη ἐπαισθητῶς ἡ ὑγεία τοῦ Σ. ἐπισκόπου Χαλκίδος κ. Χρυσάνθου. Τῷ διαπρεπεῖ 'Ιεράρχῃ εὐχόμεθα ταχεῖαν ἀνάρρωσιν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἐκκλησίας.

— Τῷ ἱεροκλήρῳ καὶ ἐφημερίῳ τοῦ Στόλου παν. Προκοπίῳ Καραμάνῳ ἀπενεμήθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας τὸ χρυσοῦν παράσημον τοῦ πρωσικοῦ στέμματος.

— Ἀναγινώσκομεν ἐν τῇ ἐκκλ. 'Αληθείᾳ Κων/πόλεως τῆς 29 'Απριλίου. «Ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 18 λήγοντος ἡ «Πρόσδος» τῆς Τήνου, μετὰ πολλῆς εὐλαθείας πολλὰ γράφουσα περὶ τῆς ἐν τῇ εὐάνδρῳ ταύτῃ νήσῳ παλαιᾶς μονῆς τῆς 'Αγίας Τριάδος, τεινούσης εἰς ἀφάντως, θερμῶς συνιστᾷ τὴν ἐπισκευὴν αὐτῆς καὶ διατήρησιν ἱεροῦ μνημείου τοιούτου, οὗ ἡ ὑπαρξὶς ἀναπολεῖ ζωηρῶς εἰς τὴν ἐνθύμησιν πάντων τὴν εὐσέβειαν τῶν γονέων καὶ προγόνων ἡμῶν. Ἐν τῇ παρὰ τισιν ἡμετέροις παρατηρουμένῃ πρὸς τὰ ἱερὰ ἀδιαφορίᾳ, παρήγορον τὸ ἄκουσμα ὅτι λόγοι οὐμογενεῖς ὑψοῦσι φωνὴν ὑπὲρ διατηρήσεως συναισθημάτων ἁγίων, ἅτινα ἐν τῇ μακαριστῇ γενεᾷ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐμύρφουν ἄνδρας καὶ γυναῖκας τιμῶντας καὶ σῶζοντας τὰς παλαιὰς ἱερὰς παραδόσεις καὶ διδασκαλίας, δι' ὧν ἐσώθη τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος».

— Πρὸ τινων ἡμερῶν ἐξεδόθη ἐν ἰδιαιτέρῳ φυλλαδίῳ ἡ περὶ ἀλκοολισμοῦ μελέτη τοῦ Σ. ἐπισκόπου Σύρου καὶ Τήνου κ. 'Αθανασίου, ἡ καὶ ἐν τῷ χριστιανικῷ κόσμῳ δημοσιευθεῖσα. Ἡ μελέτη αὕτη πρέπει νὰ ἀναγνωσθῇ ὑπὸ πάντων, καθ' ὅσον ὁ συγγραφεὺς ἐπισταμένους τὸ θέμα αὐτοῦ μελετήσας κατόρθωσε νὰ παράσχῃ ἡμῖν ὥραϊον περὶ ἀλκοολισμοῦ ἔργον, ὅπερ μεγάλως θέλει ὠφελῆσαι πρὸς κατάπο-

λέμῃσιν τοῦ ἐπαράτου τούτου πάθους. Ὁ Σ. Σύρου καὶ Τήνου κ. 'Αθανάσιος εἶνε ἄξιος θερμῶν συγχαρητηρίων, καθ' ὅσον τὸν ὀλίγον χρόνον, ὃν τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ καθήκοντα ἐλεύθερον ἀφίνουσι, μεταχειρίζεται εἰς συγγραφὴν ἔργων, οἷον τὸ παρόν, μεγάλως τοὺς ἀναγινώσκοντας αὐτὰ ὠφελούντων.

— Ἀποχωροῦντος τοῦ περιφήμου ἐρμηνευτοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἑρλάγγης Θεοδώρου Zahn μέλλει νὰ διαδεχθῇ αὐτὸν ὁ ἐν τῷ αὐτῷ Πανεπιστημίῳ καθηγητὴς τοῦ θεωρητικοῦ κλάδου D. Evald, πρὸς πλήρωσιν τῆς θέσεως τοῦ ὁποίου ἐκλήθη ἤδη ὁ ὑφηγητὴς Hunzinger.

— Ἀριθμοῦσιν 20 περίπου ἑκατ. καθολικῶν χριστιανῶν ἐν Ἀμερικῇ ἔχοντα 11,585 ἐκκλησίας καὶ 14,444 ἱερεῖς.

— Ἀριθμοῦσιν ἐν ὅλῳ περὶ τὰς 60 χιλιάδας χριστιανῶν ἐν Ἰαπωνίᾳ.

— Μετὰ πάσης ἐπισημότητος ἐτελέσθησαν πρὸ τινος ὑπὸ τοῦ Σ. ἐπισκόπου Φωκίδος κ. Ἀμβροσίου τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἱστορικοῦ καὶδρίου τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, τοῦ πρὸ τινος ἐξ ἐρείπιων ἀνεγερθέντος καὶ ἀνακαινισθέντος, τοῦ πλησίον τῆς πόλεως τοῦ Γαλαξειδίου κειμένου. Μετὰ τὰ ἐγκαίνια ὠμίλησεν ὁ Σ. Φωκίδος λίαν εὐγλώττως ἀναπτύξας τὴν σημασίαν καὶ ἔννοιαν τῶν ἐγκαίνιων τοῦ Ναοῦ.

— Πρὸ τινων ἡμερῶν ἀπεδήμησεν εἰς Κύριον ὁ ἀρχιεπισκοπὸς καὶ ἱεροκλῆρὸς Κυκλάδων Κύριλλος Μ. Βενιέρης, εἰς τῶν ἐναρעτωτέρων καὶ διαπρεπεστέρων κληρικῶν τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν. Κατὰ τὴν κηδείαν αὐτοῦ, ἣν παρηκολούθησε πᾶσα ἡ πόλις ἐκτιμῶσα τὸν χρηστὸν κληρικὸν ἐξεφώνησε τὸν ἐπικηδεῖον ὁ Σ. ἐπίσκοπος Σύρου καὶ Τήνου.

— Ἐκλήθη προϊστάμενος τῆς ἐν Δένβερ τοῦ Κολοράδου ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος ὁ παν. ἀρχιεπισκοπὸς κ. Παΐσιος Φερρεντίνος.

— Νέαν ἐγκύκλιον ἐξέδοτο ὁ ἐπίτροπος τῆς Παιδείας ἐν Κρήτῃ, δι' ἧς διερρυθμίζονται τὰ τοῦ ἐκκλησιασμοῦ τῶν μαθητῶν κατὰ τὰς Κυριακάς. Κατὰ τὴν ἐγκύκλιον ταύτην οἱ μαθηταὶ συνανθροίζονται ἐν τοῖς σχολείοις αὐτῶν τῇ 8 π.μ. σημειούμενων τῶν ἀπουσιῶν τῶν μὴ παρευρισκομένων καὶ μεταβαίνουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔνθα τελεῖται ἡ λειτουργία ἐπίτηδες χάριν τῶν μαθητῶν ὑπὸ τῶν καθηγητῶν τῶν θρησκευτικῶν καὶ κηρύσσεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὑπ' αὐτῶν.

— Ἐξεδόθη πρό τινος τὸ Α'. τεύχος τῆς Νέας Σιών Ἱεροσολύμων τῶν μηνῶν Ἰανουαρίου—Φεβρουαρίου. Καὶ τὸ τεύχος τοῦτο διακρίνει ποικιλία ἄρθρων, μεταξύ τῶν ὁποίων διακρίνεται τὸ ὁρατὸν ἄρθρον τοῦ παν. Χρυσ. Παπαδοπούλου «Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἐκκλ. Ἱστορίαν.»

— Κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Θεοφανείων ἐχειροτονήθη εἰς ἐπίσκοπον ἐν Montreal τοῦ Καναδά ὁ J. Tarthing. Κατὰ τὴν χειροτονίαν ταύτην ἔλαβεν μέρος καὶ ὁ ἐκεῖ ὀρθόδοξος ἱερεὺς ἐπιθέσας καὶ οὗτος τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ χειροτονουμένου. Ἡ εἰδήσις αὕτη, παρατηρεῖ λίαν ὀρθῶς ἡ Νέα Σιών, ἐὰν ἔχῃται ἀληθείας, εἶναι λίαν παράδοξος.

— Καὶ πάλιν διωργανοῦντο διαλέξεις ἐν Λονδίνῳ περὶ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας σκοποῦσαι ἰδίᾳ νὰ διαφωτίσωσι καὶ καταστήσωσι γνωστὰ τὰ τῆς λατρείας καὶ θεολογίας τῆς ἀνατολ. ὀρθοδόξου ἐκκλησίας.

— Προτάσεις ἐγένοντο ἐν Ῥωσίᾳ περὶ ἰδρύσεως τάγματος διακονιστῶν χρησιμεύσοντος πρὸς ἱεροποστολικούς σκοπούς.

— Ἀναγινώσκωμεν ἐν τῇ «Νέᾳ Σιών» (τεύχος Α'.) τὰ ἀκόλουθα περὶ τῶν ἐν Ἱερικοῦντι ἀνασκαφῶν. «Τὰ πρῶτα εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν εἶνε τὰ τεῖχη τῆς ἀρχαίας Ἱερικοῦντος. Αἱ ἀνασκαφαὶ διεξάγονται ἐν περιοχῇ 400 πήχεων μήκους καὶ 180 πλάτους. Μετὰ δὲ μιᾶς ἐβδομάδος ἐργασίαν τὸ ἐξωτερικὸν τεῖχος τῆς καταστραφείσης πόλεως εὐρέθη εἰς βάθος 8 ποδῶν κάτωθεν τῆς ἐπιφανείας. Ὁ φυσικὸς θεμέλιος βράχος καλύπτεται ὑπὸ μίγματος πηλοῦ μετ' ἄμμου βάθους παρίπου ἐνὸς μέτρου, ἐφ' οὗ ἐπικλινὲς τεῖχος ἐκ χαλίκων προεζέχον ἐξωτερικῶς ὑψοῦται εἰς 20 πόδας μετὰ πλάτους 6 1/2 ἕως 8 ποδῶν. Ὑπερμεγέθεις ὀγκόλιθοι παρατηροῦνται εἰς τὴν βάσιν τοῦ τεύχους καὶ τὰ μεταξύ διαστήματα πληροῦντες μετὰ τοιαύτης ἐπιμελείας καὶ ἀσφαλείας, ὥστε νὰ ματαιώνωσι τὰς ἐπιθέσεις τῶν ὑπῶν τῶν πολεμίων. Ὑποτίθεται ὅτι τὰ τεῖχη θὰ ἐξετείνοντο εἰς 900 πήχεις καὶ ἦδη 450 πήχεις ἀνεκαλύφθησαν τῇ βοήθειᾳ 200 μόνον ἐργατῶν».

— Ἡ ἐκκλ. Ἀλήθεια Κωνσταντινουπόλεως ἄρχεται ἀπὸ τοῦ φύλλου τῆς 29 Ἀπριλίου δημοσιεύουσα πίνακα ἐμφαίνοντας τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐν Μακεδονίᾳ κατάστασιν ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ βουλγαρικῦ σχίσματος μέχρι τῆς σήμερον καὶ

ἀναγράφοντας τὰ χωρία τὰ ἀποσκιρτήσαντα εἰς τὸ σχίσμα ὡς καὶ τὰς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἀρπαγείσας ὀρθοδόξους ἐκκλησίας. Ἐκ τῶν πινάκων τούτων γίνεται δῆλον ὅτι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Καστορίας περιλαμβανούσῃ ἐν ὅλῳ 191 χωρία ὀρθόδοξα ἀποσκιρτήσαν μέχρι τοῦ 1900 ἐν ὅλῳ 8 χωρία, ὧν καὶ αἱ ἐκκλησίαι κατέχονται ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, ἀπὸ δὲ τοῦ 1900 μέχρι τῆς σήμερον 42 χωρία, ἔμειναν ἀμιγῆ πατριαρχικά 135 καὶ 6 εἶνε μικτά.

— Ἐνὸς τῶν διαπρεπεστέρων δογματικῶν τῆς νεωτέρας ἐποχῆς ἐστερήθη ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐπισκόπου Σουλδέστρου, τοῦ ἐπὶ μακρὰ ἔτη διατελέσαντος διευθυντοῦ τῆς ἐν Κιέβῳ Ἀκαδημίας καὶ πλεῖστα δογματικὰ ἰδίᾳ ἔργα γράψαντος.

— Ἦρξάτο ἐν Πάτραις ἐκδιδόμενον ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἡμέρα» Ἑγκυκλοπαιδικὸν περιοδικόν, φιλολογικόν, ἐθνικόν, θρησκευτικόν, ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Δρ. Θ. Κούκουρα. Τὰ τρία πρῶτα φύλλα αὐτοῦ, ἅτινα ἔχομεν ὑπ' ὄψει, περιέχουσι ποικιλίαν ὕλης. Ἡ συνδρομὴ τοῦ Περιδικοῦ τούτου εἶνε διὰ τὸ ἐσωτερικὸν δραχ. 5 καὶ τὸ ἐξωτερικὸν φράγκα χρυσᾷ 8.

— Κατὰ τὸ ἔτος 1908 ἐν Αὐστρίᾳ προσήλθον εἰς τὴν διαμαρτυρομένην ἐκκλησίαν ἐκ τῆς δυτικῆς 4585, ὑπερβάντες οὕτω τοὺς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος προσελθόντας, οἵτινες ἦσαν 4197. Ἀπὸ τοῦ 1898, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δῆλα δὴ, ἀφ' ἧς ἤρξαντο αἱ ἐνέργειαι πρὸς ἀπόσπασιν ἐκ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τῆς Αὐστρίας καθολικῶν καὶ προσηλυτισμοῦ αὐτῶν εἰς τὴν διαμαρτυρομένην προσήλθον εἰς τὴν διαμαρτυρομένην ἐκκλησίαν ἐν ὅλῳ 51177 καθολικῶν. Καὶ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ἐνεργεῖ προσηλυτισμὸν διαμαρτυρομένων ἀνευ ὅμως μεγάλης ἐπιτυχίας. Κατὰ τὸ 1908 προσήλθον ἐκ τῆς διαμαρτυρομένης ἐκκλησίας εἰς τὴν καθολικὴν 1091 διαμαρτυρόμενοι.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Τῷ Σ. ἀρχ. Κερκύρας κ. Σεβαστιανῷ, τῇ εὐμενεῖ τοῦ ὁποίου ἐνεργείᾳ εἰτεπράχθησαν συνδρομαὶ τινες τῆς ἐπισκοπῆς Κερκύρας, θερμὰς εὐχαριστίας. Ἐπίσης εὐχαριστοῦμεν τοὺς κ.κ. Ε. Καλογιάννη, Β. Καστάνην, Ε. Κοφινιώτην καὶ Μ. Μπέμπη τοὺς καταβαλόντας τὴν συνδρομὴν τῶν τοῖς μαθηταῖς τῆς Β' τάξεως τοῦ ἐν Σάμῳ ἱεροδιδασκαλείου, τοῖς καταβαλοῦσι τὴν συνδρομὴν αὐτῶν θερμὰς εὐχαριστίας.

Λήξαντος τοῦ τετάρτου ἔτους ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Περιδικοῦ παρακαλοῦμεν θερμῶς τοὺς καθυστεροῦντας ἔτι τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, ὥπως σπεύσωσιν εἰς ἀπότισιν αὐτῆς.